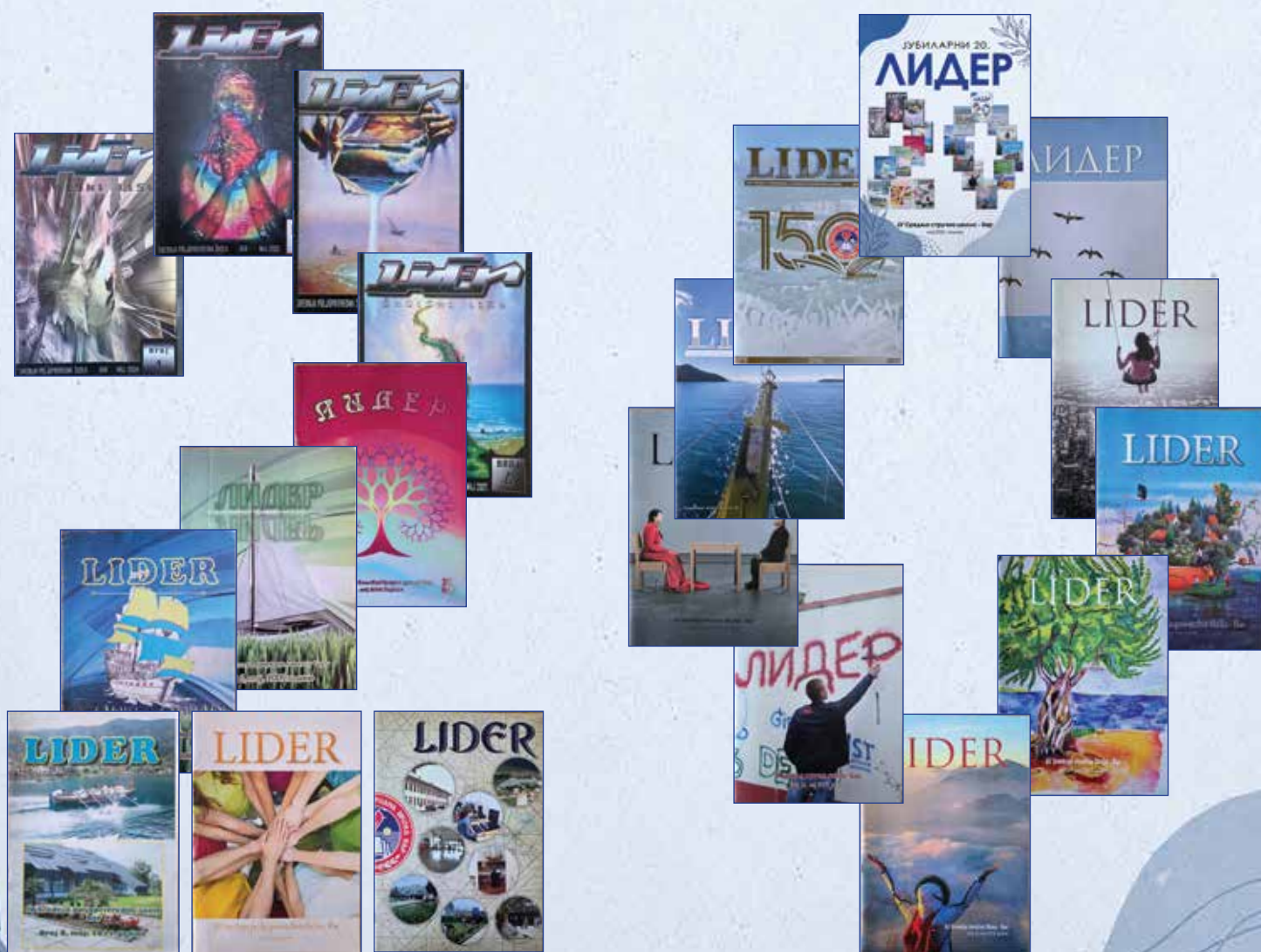

ЈУБИЛАРНИ 20.

ЛИДЕР

ЈУ Средња стручна школа - Бар

мај 2026. године

РЕДАКЦИЈА:

Ученици:

Сташа Бошковић III-5,
Миа Делибашић I-1,
Лејла Демировић I-5,
Лејла Међедовић I-5,
Сумеја Пашанбеговић I-5,
Есма Аговић IV-5,
Алијана Аговић I-5,
Кана Ћерић I-5,
Далија Ибришиновић I-5,
Ирма Јуковић II-5,
Теа Бакташевић IV-5,
Исидора Цековић III-1,
Јозефина Шалтић III-6,
Милован Ракоњац III-1,
Петра Црнчевић I-6,
Леа Оровић I-7,
Саида Еровић IV-5,
Милица Вуксановић III-5,
Ања Ћурђевић III-5,
Борислав Пелевић II-4,
Андреј Тучевић III-3,
Вук Чејовић II-2,
Матеа Мрдак III-5,
Емина Муратовић II-4,
Милица Раковић II-4,
Катарина Хизниченко II-6,
Амар Зверотић II-6,
Амер Куртовић II-6,
Винка Зец III-5,
Никола Вујошевић III-7,
Данка Лончина III-4,
Милица Ћокић IV-1,
Милош Вукчевић IV-3

Тим за израду часописа “Лидер”

Живанка Крговић, проф.
Александра Косовић, проф.
Ана Мијовић, проф.
Валентина Радоњић, проф.
Милица Никочевић, проф.
Бранка Ћаласан, проф.
Александра Матовић, проф.
Бранко Матић, проф.
Гордана Дробњак, проф.
Адријана Халимић, проф.
Оливера Лекић, проф.
Јанко Алексић, проф.

Аутори текстова:

Миланка Окука, педагог
Ирена Роловић, пословни психолог
Анастасија Главичић, проф.
мр Жана Јанковић, проф.
мр Вучко Асовић, проф.
Вељко Томић, проф.
Горан Медојевић, спец. др вет.
Марија Ћерковић Лакићевић, неуролог
мр Тања Крагуљ, проф.

Лекторка за латински језик:

Анита Ћукановић, проф.

Лекторка за енглески језик:

Александра Косовић, проф.

Ријеч уреднице

*"Наслони моје време на своје,
тако ће вечност дуже трајати."
(М. Анитић)*

Драги Читаоче,

Пред Тобом је још један "Лидер", сада већ искусан, а увијек младалачки полетан. Лаким кроком улази у своје двадесете.

Да! Јубиларни "Лидер" двадесети пут обједињава наше успјехе на такмичењима у знању, креативности, умјетничком стваралаштву, у спортским вјештинама... Дочарава средњошколске љубави и пријатељства, велича сарадњу и заједништво. Ставља потпис на све чега се дотакне. Оставља траг у времену. Исписује емотивну и стваралачку историју још једне генерације, да се љепота ђачког живота не заборави. Супротставља се пролазности и незаустављивости времена. Вара га фотографијом и ријечју. Зауставља га и враћа, јер вријеме иде у једном правцу, а сјећање у другом. Ако остане сјећање, победили смо пролазност.

"Лидер" на вријеме гледа као на благослов. И прихвата изазове, оне најтеже и најљепше: бити свој, у времену кад сви личе једни на друге; бити саосјећајан, данас, кад смо "глобално повезани", а све удаљенији једни од других; бити једноставан, јер то је врхунско умијеће и врлина.

Зна "Лидер": свој си - ако не прихваташ туђе стандарде. Зна и да је у саосјећајности човјекова највећа снага. Зна и да до једноставности треба нарасти. А то није лако.

Ништа данас није лако. Није лако бити ученик. Није лако бити професор. Али када сте тим са истим циљем, лакше је бити и једно и друго.

Једни смо другима потребни. Једни другима мијењамо живот. Једни смо другима лидери, а лидерство је и привилегија и одговорност.

Ђаци и професори, лидери јубиларног "Лидера", покушали смо да будемо **МИ**. Ако нас препознаш, драги Читаоче, успјели смо у томе. Провјери...

"Остави све и - читај!"

Читај, јер читање мијења Читаоца, а Читалац - свијет.

IMPRESSUM

Часопис „**Лидер**“

Број 20 – мај 2026.

Издаје:

ЈУ Средња стручна школа, Бар

За издавача:

Вучко Асовић, директор

Уредница:

Живанка Крговић, проф.

Компјутерска обрада:

Зоран Василков

Штампа:

Lux Print, Подгорица

Тираж: 300

Интервју са директором

Поштовани читаоци, наш саговорник је особа која стоји на челу наше школе, директор Вучко Асовић. Разговарали смо о лидерској улози директора, његовим очекивањима од професора и ученика, али и о томе какав је он био као ученик. Наравно, и о “Лидеру”.

Лидер: Које особине су најбитније за успјешног директора у модерном систему образовања?

Директор: За успјешног директора у систему савременог образовања потребна је комбинација стручности, лидерских способности и људских квалитета.

Прије свега, то је јасна визија развоја школе и способност стратешког планирања, јер школа мора пратити савремене образовне токове и потребе друштва и тржишта рада. Изузетно су важне комуникационе и организационе вјештине, јер директор мора успјешно повезивати наставнике, ученике, родитеље и ширу заједницу, као и ефикасно управљати свим ресурсима школе. Посебно бих нагласио отвореност за промјене и иновације, спремност на континуирано учење и дигиталне компетенције.

На крају, можда и најважнији су интегритет, праведност и емпатија – јер ауторитет директора не долази само из функције, већ из повјерења које гради са људима.

Лидер: Савјет младим колегама који преузимају улогу директора?

Директор: Прије свега, важно је да буду свјесни да ова позиција није само функција, већ велика одговорност према ученицима, наставницима и друштву у цјелини. Савјетовао бих им да раде на себи, да стално уче, прате промјене у образовању и буду отворени за нове идеје. Нека граде добре односе са колективом, јер без јаког тима нема успјешне школе. Јако је битна координација са сарадницима, уважавање њиховог мишљења и заједничко доношење одлука. Такође, цијени се њихова доследност, праведност и транспарентност у раду, јер то гради повјерење. Не треба се плашити изазова и промјена, јер су оне саставни дио савременог образовања.

Лидер: Које особине највише цијените код професора?

Директор: У образовању, а нарочито у стручним школама гдје се образују млади људи за специфичне и одговорне позиве, особине професора представљају темељ цијелог система. Ако бих морао да издвојим оне особине које праве суштинску разлику, то би био ауторитет утемељен на знању, јер у стручној школи ученици непогрешиво препознају онога ко је заиста образован, методичко - педагошки оспособљен, комуникативан, свестран и креативан. Такав професор не мора да подиже тон да би га слушали, његово искуство и начин на који преноси знање и вјештине сами по себи уливају поштовање.

То подразумева и искрену посвећеност ученицима. Професор може имати знање, али ако нема жељу да га пренесе и да допре до сваког ученика, онда се не постиже потребан ефекат.

Такође, много ми значи када видим да је неко спреман да учи и да се мијења, јер образовни процес је у сталном развоју и усавршавању у циљу примјене нових знања и технологија.

Цијеним и стрпљење, јер рад с младима носи своје изазове, као и праведност, јер ученици врло брзо препознају те досљедности и коректност.

И на крају најважније, цијеним људскост. Када професор покаже разумјевање, поштовање и искрен однос, тада оставља прави траг, не само као предавач, него и као васпитач.

Лидер: Код којег свог професора бисте најрадије поново сјели у клупу и зашто?

Директор: Најрадије бих поново сјео у клупу код професора који је знао да нас научи више од самог градива: да размишљамо, постављамо питања и вјерујемо у себе. Био би то професор који није само предавао лекције из уџбеника, већ је са нама дијелио животно искуство и страст према позиву. То су они

ријетки људи који посједују природни ауторитет, онај који не црпе из строгоће или функције, већ из дубоког знања и мирноће којом зраче. Није био најстрожи, али је имао ауторитет који је долазио из поштовања, не из страха.

Код таквих професора час никад није био само обавеза и монотонија, већ прилика да нешто заиста разумијемо, научимо и понесемо за живот. Управо због тог осјећаја подршке и инспирације, радо бих се вратио у његову учионицу.

Лидер: Којим кључним показатељима се мјери успјех школе?

Директор: Успјех школе је мозаик у којем се преплићу бројке, стандарди и оно што је најтеже измјерити, људски траг који остављамо генерацијама које долазе.

Успјех школе се не мјери само оцјенама, већ много ширим скупом показатеља. Наравно, важни су образовни резултати ученика, али једнако су битни и њихова оспособљеност за даље школовање или запошљавање.

Велики значај има и задовољство ученика и наставника, као и квалитет међуљудских односа у школи. Такође, успјех се огледа у сарадњи са привредом и локалном заједницом, посебно када је ријеч о стручним школама.

Не треба занемарити ни учешће ученика на такмичењима, пројектима и њихов лични развој. На крају, права мјера успјеха је колико школа успијева да припреми младе људе за живот, а не само за завршни испит.

Лидер: Како усклађујете административне обавезе и педагошко вођење школе?

Директор: Искрено, то је један од већих изазова у овом послу. Административне обавезе су неизбежне, али се трудим да ме не удаље од онога што је суштина школе: наставе и ученика.

Кључ је у доброј организацији и повјерењу у тим. Дио административних послова делегирам сарадницима, како бих имао више простора да се бавим педагошким радом, разговорима са наставницима и праћењем наставе, опремањем школе, стручним сједницама, сарадњом са локалном заједницом и свим кључним факторима који партиципирају у раду школе.

Такође, настојим да будем присутан у школи не само као директор, већ и као подршка, да обиђем часове, разговарам с ученицима и наставницима. Вјерујем да се права равнотежа постиже када администрација служи образовању, а не обрнуто.

Лидер: Шта као директор очекујете од ученика?

Директор: Као директор, али прије свега као неко ко вјерује у младе људе, од својих ученика

не очекујем савршенство, већ искрену намјеру да континуирано развијају своје способности и вриједности и тиме јачају и изграђују своју личност.

Од њих прије свега очекујем одговорност према учењу, школи, али и према себи. Важно ми је да схвате да образовање није само обавеза, већ прилика да изграде своју будућност.

Очекујем и поштовање, како према наставницима, тако и међу вршњацима. Школа треба да буде мјесто гдје се његује култура дијалога и међусобног уважавања.

Такође, цијеним труд и залагање. Није пресудно да сви имају одличне оцјене, али јесте да дају свој максимум и буду спремни да напредују.

На крају, волио бих да ученици развијају радозналост и иницијативу, да питају, истражују и активно учествују у школском животу. То су вриједности које ће им користити много шире од саме учионице.

Лидер: Да ли сте Ви, директоре, када сте били ученик, испуњавали те стандарде?

Директор: Могу рећи да сам био одговоран и посвећен ученик. Тудио сам се да редовно испуњавам своје обавезе и постижем одличне резултате, али ми је једнако важно било да разумијем оно што учим, а не само да остварим добар успјех.

Наравно, и тада је било изазова, али сам настојао да их превазилазим радом и дисциплином. Управо то искуство данас утиче на моја очекивања и вјерујем да се труд и одговорност увијек на крају исплате.

Лидер: Колико је за Вас, као директора, важно објављивање 20. броја школског часописа?

Директор: Објављивање 20. броја школског часописа за мене има посебан значај, јер не представља само континуитет једне лијепе традиције, већ и доказ да у школи постоји стваралачка енергија, посвећеност и тимски рад.

Школски часопис је више од публикације: он је огледало живота школе, простор гдје ученици изражавају своје идеје, таленте и ставове. Сваки број, па тако и овај јубиларни, показује колико су ученици и наставници спремни да заједнички стварају нешто вриједно и трајно.

Као директора, посебно ме радује што лист опстаје и развија се кроз године, јер то говори о зрелости школе и њеној отворености за креативност. Овај јубилеј је и обавеза да наставимо још боље, садржајније и квалитетније у будућности.

Лидер: Хвала Вам на издвојеном времену.

Директор: Молим.

РЕДАКЦИЈА

ФЕНОМЕН НАСИЉА ИЗ УГЛА УЧЕНИКА

Насиље у школском окружењу представља један од најсложенијих и најизазовнијих проблема са којим се школе као образовно васпитне установе сусрећу. Упркос бројним напорима наставника, родитеља и институција да се створе сигурне и подржавајуће средине за учење, насилничко понашање и даље остаје присутно - понекад видљиво, понекад скривено, али готово увијек с дуготрајним посљедицама по све укључене. Шта ученици наше школе мисле о насиљу у својој школи, који облици и врсте насиља су најприсутнији, како реагују, са киме разговарају о овој теми, те како процјењују општедруштвену и педагошку климу у односу на насиље, сазнали смо из микроистраживања које је реализовано почетком 2026. године.

Нема сумње да је насиље у средњим школама, из дана у дан, све распрострањеније и да добија све сложеније појавне облике. Са том тврђом слаже се 87 % наших ученика, а као **кључне чиниоце интензивирања насиља** у школи препознају: небригу друштва у цјелини (23,20%), недовољну укљученост и учешће родитеља у животу дјече (20,49%), негативан утицај друштвених мрежа (17,34%), недовољну улогу школе у сузбијању насиља (16,44%), погрешну перцепцију младих о насиљу као „прихватљивом и уобичајеном“ понашању, те благонаклоност државе у случајевима насиља.

Према мишљењу ученика, у нашој школи **најзаступљенији облик насиља је физички сукоб** појединаца (32,88%), што указује да је физичко насиље најчешћи проблем међу вршњацима. Затим слиједу **вербални сукоби – увреде и псовке** (25%), док су нешто мање, али и даље присутни, облици емоционалног-психичког насиља као што су исмијавање и омаловажавање (19,59%) и социјалног-оговарање и трачање (13,96%).

Најчешћи **узрок насилног понашања је вербална увреда или провокација** (29,50%), што показује да сукоби најчешће почињу ријечима. Као значајан разлог наводи се и љубомора на нечији изглед, имовно стање или школски успјех (22,75%), док 15,54% ученика сматра да насиље настаје из неспоразума или ситница које временом прерасту у озбиљнији проблем. Знатно мањи број испитаника (4,77%) наводи јавну увреду или провокацију на друштвеним мрежама као узрок насиља.

Добијени подаци указују да су вербалне увреде и провокације најчешћи узрок насиља у нашој школи, што упућује на закључак о забрињавајућој

нормализацији овог облика понашања. Вербално насиље се често погрешно доживљава као безазлено у поређењу са физичким сукобима, због чега остаје „невидљиво“ наставницима и родитељима све док не ескалира. Међутим, увреде и понижавања остављају дубоке и трајне посљедице на самопоуздање дјече и њихову слику о себи.

Оваква пракса директно утиче на праг толеранције, јер се провокације често третирају као „саставни дио“ одрастања, чиме се шаље порука да је такво понашање прихватљиво. Поред тога, вербално насиље је често катализатор физичког насиља — оно представља увод у озбиљније облике агресије. Уколико као образовно-васпитна институција толеришемо увреде и омаловажавања, несвјесно охрабрујемо насилнике да наставе и појачају своје агресивно понашање.

Подаци показују да је половина анкетираних ученика од почетка школске године било свједок неког облика насиља, што указује да је насиље присутно у значајној мјери у школском окружењу. Истовремено, чињеница да друга половина ученика није имала такво искуство може указивати на различиту видљивост и учесталост насиља у појединим одјељењима или ситуацијама.

Реакције на насиље се споро мијењају, и даље – **највише ученика бира да прећути** (27,93%) јер страх, притисак вршњака и неповјерење у систем надјачавају осјећај одговорности. Иако

дио ученика насиље пријављује наставницима (22,52%) и родитељима (18,24%), и даље је присутно увјерење да пријављивање неће ништа промијенити, док мањи проценат чак бира да узврати насиљем, што додатно одржава круг насиља.

Ученици су веома јасно препознали **кључне особине насилника**. Највећи проценат (28,38%) истиче да је у питању особа која има изражену жељу за доминацијом и моћи, док 16% сматра да насилник често има приватне или породичне проблеме. Такође, 15% ученика наводи да насилник може бити и „омиљен“ управо зато што дјелује моћно, а 14% вјерује да друге злоставља како би себи обезбиједио бољу позицију у вршњачкој групи. Ови одговори показују да ученици добро разумију социјалну позадину и мотиве насилничког понашања.

Више од половине ученика (57%) о насиљу разговара са родитељима, али забрињава што чак 43% то чини ријетко или никако. Још је озбиљнији податак да **57% ученика ријетко или уопште не разговара са наставницима о овој теми**, што указује на нарушено повјерење и слабу комуникацију у школи. Без отвореног разговора нема ни квалитетног односа, а тиме ни стварног васпитног утицаја школе.

И те како је познато да дисциплина и општа атмосфера у школи директно утичу на појаву насиља. **Ученици су дисциплину у школи оцијенили оцјеном 3 (38%)**, што указује да стање није алармантно, али није ни задовољавајуће –бука, ометање наставе и недоследна примјена правила довољно су чести да ремете концентрацију и осјећај сигурности. Расподјела оцјена показује да је слика о дисциплини подијељена. Док 33% ученика (оцјене 4 и 5) дисциплину доживљава као добру или одличну, значајан проценат од 29% (оцјене 1 и 2) указује на озбиљне проблеме. Ови подаци говоре да у школи постоје разлике у доживљају реда и атмосфере, што може зависити од одјељења, наставника или конкретних ситуација у школском простору.

Резултати микроистраживања показују да ученици препознају и имају јасан став о насиљу у школи, што обавезује одрасле да досљедно примјењују мјере његовог сузбијања. Јасна правила, сигурни начини пријављивања и отворена комуникација кључни су кораци у стварању безбједног и подстицајног школског окружења.

МИЛАНКА ОКУКА, ПЕДАГОГ

ГОВОР МРЖЊЕ

Речи су акт изношења мишљења, уверења, ставова, потреба.. Имају велики утицај на појединца, свесно или не. Оне, и кроз шалу, на неки начин, говоре истину о нечему.

У последње време, у медијима, а нарочито на друштвеним мрежама, појављује се употреба речи, означена као говор мржње. Тај проблем се актуелизује као, наравно, негативна појава. Осуђује се, али не јењава.

Сви смо свесни да то није нешто што бисмо радо чули или олако применили, ако ценимо, не само друге, него и саме себе.

Говор мржње утиче на сваког појединца другачије. Постоје особе које се хране говором мржње, док они којима су те речи упућене се дубоко „једу“ због њих, и не могу побећи од тог осећаја понижења... Која год да је тема у питању, негативна енергија таквих речи никоме не прија. Када чујемо негативне речи упућене нама, то нас води ка психоанализирању самих себе. Запитамо се шта смо ми то погрешно рекли или урадили? Да ли смо некоме наудили? Негативни коментари су непотребни и циљ им је баш да увреде. Када је говор мржње коментар неке друштвене групе, могу се схватити лично и неко се може пронаћи у

њима. Доста зависи и од тона, начина изношења тих речи, јер се из тона осети да ли је то добронамерна опаска или провокација.

Говор мржње може бити изнесен у смеру расне, полне, верске, етничке или сексуалне оријентације. Оно у шта верујемо или то како изгледамо, не тиче се никога сем нас, све док то не утиче на друштво негативно.. Наша уверења су НАША лична ствар. Она су нешто што нас чини различитима. Уперити прстом на било коју од ових ствари је нонсенс.

Изрека: „Лепе речи и гвоздена врата отварају“ јесте истина. Стварно требамо покушати да будемо што бољи и да са собом не носимо мржњу. Мржња утиче не само на наш живот, већ и на живот људи око нас. Када осећамо мржњу према било коме, то и наш живот чини лошим, па самим тим доводи до незадовољства самим собом.

Говор мржње је апсолутно беспотребан. Ако већ желимо некоме указати на његову грешку или погрешно понашање, добронамерним тоном требамо исказати своје мишљење и тиме му помоћи да се врати на прави пут.

СТАША БОШКОВИЋ III-5

АНКСИОЗНОСТ КОД СРЕДЊОШКОЛАЦА

Драги ученици и поштоване колеге,

Овај текст вам пишем као школски психолог који је однедавно почео да ради у школи а који се у свом раду сусреће са младима и њиховим унутрашњим борбама. Кроз разговоре примјећујем да је анксиозност постала чест пратилац њиховог одрастања, због чега је важно говорити о овој теми отворено и без предрасуда.

Анксиозност код средњошколаца је све чешћа појава и представља значајан изазов за младе у периоду интензивног емоционалног, социјалног и академског развоја.

Знојење дланова прије одговарања, убрзано лупање срца, осјећај кнедле у грлу или стална брига да ће нешто поћи по злу - многи средњошколци ово доживљавају чешће него што мисле. Анксиозност није ријетка појава, нити значи да са нама није нешто у реду.

Шта је заправо анксиозност?

Анксиозност је природна реакција тијела на стрес и неизвјесност. Она нам понекад помаже да се припремимо и будемо опрезни. Проблем настаје када је стална, прејака или почне ометати свакодневни живот, учење и односе са другима. Тада требамо потражити помоћ стручног лица које се бави овим проблемом који је све чешћа појава међу адолесцентима широм свијета.

Зашто је анксиозност честа у средњој школи?

Средња школа доноси много промјена и притисака. Један од главних узрока анксиозности јесте школски стрес - контролни задаци, оцјене, очекивања родитеља и професора. Све што може створити осјећај да стално морамо бити на висини задатка. Поред тога, важну улогу имају и социјални односи са вршњацима, потреба за прихватањем, као и страх од одбацивања или исмијавања.

Утицај друштвених мрежа такође може повећати осјећај несигурности и поређења са другима. Породични проблеми, конфликти и финансијске тешкоће додатно доприносе развоју анксиозности.

Како се анксиозност може манифестовати?

Анксиозност не изгледа исто код свих, може се испољити на различите начине. Емоционални симптоми укључују сталну забринутост, напетост и раздражљивост. Могу се јавити проблеми са сном, физички симптоми попут напетости у тијелу, главобоља и бол у стомаку. Није риједак случај

избјегавања школе, одговарања и повлачења из друштва.

Шта може помоћи?

-именуј оно што осјећаш - већ то може донијети олакшање

-раздијели обавезе на мање кораке

-ограничи поређење са другима, посебно на друштвеним мрежама

-разговарај са неким-не мораш све носити сам/а

Важно је да родитељи, наставници и стручни сарадници препознају симптоме на вријеме. Отворен разговор и подршка имају велики значај. Редовна физичка активност, довољно сна и правилна организација времена могу помоћи у смањењу стреса.

Ако анксиозност траје дуго и омета свакодневно функционисање, важно је потражити стручну помоћ.

Анксиозност не дефинише ко си. Она је порука да ти је тренутно потребна подршка, разумијевање или промјена темпа. Уз помоћ и стрпљење, могуће је научити како се носити са њом.

ИРЕНА РОЛОВИЋ, ШКОЛСКИ ПСИХОЛОГ

Доброта нема границе

Блаце су познато излетиште у близини Никшића, које привлачи многе љубитеље природе. Ово мјесто одликује се чистим ваздухом, зеленилом и мирном атмосфером, идеалном за одмор и бијег од градске гужве. Посебно је популарно током прољећа и љета, када природа показује своју најљепшу страну. Многи људи долазе на Блаце како би провели вријеме са породицом и пријатељима, роштиљали или једноставно уживали у тишини и природи. Околина је погодна за шетње, рекреацију и опуштање, што ово мјесто чини савршеним за кратке излете. Блаце у Никшићу представљају право мало богатство природе и омиљено мјесто за све који желе мир и освјежење.

На Блацама се већ десет година налазе пси луталице о којима брину три дјевојке, од којих је најмлађа ученица наше школе, моја добра другарица, **Катарина Вукотић**. Она своје слободно вријеме проводи на Блацама са кучићима. За разлику од већине наше генерације, она своје слободне викенде проводи пружајући помоћ онима којима је заиста потребна, посвећујући вријеме и своју пажњу онима који ништа од тога не траже, али им значи.

Каћа није неко ко воли да прича о томе да би истицала себе. Она једноставно ужива у времену које посвети тим псима.

У времену када су поплаве погодиле насеље Блаце у Никшићу, Каћа и њене двије другарице су показале изузетну храброст, хуманост и несебичност. Док су многи чекали помоћ и размишљали о опасности, оне су одлучиле да дјелују одмах. Сазнавши да су напуштени пси остали заробљени у поплављеној кући, нису остале равнодушне. Без страха и уз велику одлучност, Катарина се досјетила да узму кајак и да се упуте ка поплављеном подручју. Вода је била висока и опасна, али њихова жеља да помогну била је јача од

сваког страха. Успјеле су да дођу до куће и спасу животиње које нису имале никога да им помогне. Њихов чин био је не само храбар, већ и дубоко хуман. Вијест о овом догађају брзо се проширила и одушевила многе људе у региону. Њих три су показале да није потребно бити херој са посебним моћима да би се учинило велико дјело — довољно је имати добро срце и вољу да се помогне другима. Њихов примјер нас учи колико је важно бити саосјећајан и спреман на акцију, нарочито у тешким тренуцима. Ове дјевојке остају симбол храбрости, солидарности и љубави према животињама. Њихово дјело нас подсећа да свако од нас може допринијети бољем свијету, ако само покаже мало храбрости и доброте.

“Ко доброту сије, љубав жање.”

МИА ДЕЛИБАШИЋ I-I

МЛАДИ ЉУБИТЕЉ ТРАДИЦИЈЕ

“Примјерно је понашања, одговоран и савјестан у извршавању својих обавеза. Истиче се као добар друг, увијек спреман помоћи и сарађивати са вршњацима.

Активно учествује у раду одјељења и доприноси позитивној атмосфери. Као члан одјељењског руководства, своје дужности обавља озбиљно и предано.”

Овако одјељењски старјешина III-7, професор **Велибор Булатовић**, описује једног свог ученика.

Он се зове **Новак Ђурашић**.

За данашње младе људе, Новак има врло необичан хоби. Гуслањем се бави од дјетињства, тако да са својих седамнаест година има већ више година искуства. Ово је његова прича:

„Музика је дио мене од када знам за себе. У нашој кући гусле имају посебно мјесто. То је инструмент који се преноси са кољена на кољено: мој ђед је гуслао, па мој отац, па сад ја. То је наша историја, традиција - не само у нашој кући, него у кућама широм Црне Горе. Гријех би био да се наша породична традиција прекине, па сам и ја из поштовања према њој и свему што гусле носе почео да гуслам.

Свој први прави сусрет са гуслама имао сам са дванаест година. Тада сам одлучио да покушам да гуслам, да видим да ли је то нешто што ће и мене привући као што је некада привукло мог оца. Већ након првих тонова знао сам да сам пронашао нешто посебно. Није то била само музика, био је то осјећај поноса и припадности традицији.

Исте године сам имао и свој први наступ. Био је то наступ на школској приредби посвећеној Петру II Петровићу Његошу. Тај тренутак је за мене незабораван. Стајати пред публиком, држати гусле у рукама и преносити емоцију кроз пјесму осјећај је који се не може лако описати ријечима. Тај наступ ми је дао додатну снагу и мотивацију да наставим даље.

Током школовања имао сам прилику да гуслам и на огледним часовима, како у основној, тако и у средњој школи. Сваки од тих наступа био је ново искуство и прилика да напредујем, али и да другима приближим љепоту гусала и наше традиције. Данас знам двадесетак гусларских пјесама, а свака од њих носи своју причу и посебну емоцију.

Посебно мјесто у мом репертоару заузима пјесма „Божићни устанак“. То је пјесма коју највише волим и коју често пјевам. Сваки пут када је пјевам трудим се да емоцију пренесем и на оне који ме слушају.

На мом гусларском путу велику улогу имају и моји узорци. То су: Миломир Миљанић, Стефан Марковић, Бранко Перовић и Стеван Мишо

Поповић. Сви они су оставили дубок траг у гусларској традицији, али морам посебно да издвојим Миломира Миљанића, којег слушам још од рођења. Његов начин извођења и емоција коју преноси на публику за мене су неприкосновени. Он је веома заслужан за то што сам толико заволио гусле.

Ипак, поред љубави према гуслама и узора које имам, ништа од овога не би било исто без подршке моје породице. Иако је за очекивати да кажем да посебно мјесто заузима неки мушкарац из моје породице, ипак је то моја бака, која је моја велика подршка. Она ме често слуша како гуслам, савјетује и вјерује у мене. Сигуран сам да без ње не бих заволио гусле оволико колико их данас волим, нити бих имао вољу да напредујем.

Наравно, подршка цијеле породице је нешто што ми даје снагу да наставим даље. Вјерујем да без тога нема успјеха у животу, без обзира чиме се бавили. Када имате људе који вас подржавају и вјерују у вас, све препреке лакше прелазите.

Гусле за мене нијесу само инструмент. Оне су дио мог идентитета, идентитета моје породице, наше традиције, наше државе. Кроз њих учим, растем и чувам нешто што је вриједно и важно. И зато ћу наставити да гуслам и да преносим ову љубав даље, са поносом и поштовањем према свему што гусле представљају.”

ЛАТИНСКЕ ИЗРЕКЕ

За разлику од данашњег времена, када нам све чешће на разна питања одговара Chat GPT, старо доба је поштовало промишљање умних људи о човјеку и животу. Многе од тих мисли и изрека су изворно написане на латинском језику.

- *Historia est magistra vitae.* – Историја је учитељица живота.
- *Fac bene dum vivis, si post mortem vivere vis.* – Чини добро док живиш, ако последице смрти живјети желиш.
- *Errando discimus.* – Гријешећи учимо.
- *Amor omnia vincit.* – Љубав све побеђује.
- *Ubi concordia, ibi victoria.* – Гдје је слога, ту је победа.
- *Amici veri, rari.* – Прави пријатељи су ријетки.
- *Clara pacta, boni amici.* – Чисти договори, добри пријатељи. (Чист рачун, дуга љубав).
- *Amicus certus in re incerta cernitur.* – Прави пријатељ се познаје у невољи.
- *Homo hominis lupus est.* – Човјек је човјеку вук.
- *Repetitio est mater studiorum.* – Понављање је мајка учења.
- *Scientia est potentia.* – Знање је моћ.
- *Quidquid discis, tibi discis.* – Шта год учиш, за себе учиш.
- *Audaces fortuna iuvat.* – Срећа прати храбре.
- *Iuventus, ventus.* – Младост, лудост.
- *Cogito, ergo sum.* – Мислим, дакле постојим.
- *Acta, non verba.* – Дјела, не ријечи.
- *Per aspera ad astra.* – Преко трња до звијезда.
- *Magis vident oculi, quam oculus.* – Боље виде очи, него око.
- *Errare humanum est.* – Људски је гријешити.
- *Clavus clavo extruditur.* – Клин се клином избија.
- *Domus propria, domus optima.* – Свој дом, најбољи дом. (Своја кућица, своја слободица).
- *Qui multum habet, plus cupit.* – Ко много има, више жели.
- *Erranti via monstrato!* – Залуталоме покажи пут.
- *Ut salutas, ita salutaberis.* – Како поздрављаш, тако ћеш бити поздрављен.
- *Audi, vide, tace si vis vivere in pace.* – Слушај, гледај, ћути ако желиш живјети у миру.
- *Tempus omnia vulnera sanat.* – Вријеме лијечи све ране.
- *Imperare sibi, maximum imperium est.* – Владати собом, највећа је власт.
- *Nulla dies, sine linea.* – Ниједан дан без потеза.
- *Manus manum lavat.* – Рука руку мије.
- *Verba volant, scripta manent.* – Ријечи лете, оно што је написано остаје.
- *Fui quod es, eris quod sum.* – Био сам што си, бићеш што сам.
- *Tempora si fuerint nubila, solus eris.* – Ако се наоблачи, бићеш сам.

Латински изрази:

Citius, altius, fortius (- *communiter* 2021. god) - брже, више, јаче (-заједно) – мото Олимпијских игара

Etc. – *et cetera* – и тако даље

SPA – *Salus per aquam* – здравље преко воде

CV – *curriculum vitae* – ток живота, биографија

P. S. – *Post scriptum* – последице написаног

Persona non grata – непожељна особа

Status quo – постојеће, тренутно стање

Lapsus linguae – грешка у говору

Lapsus memoriae – грешка у памћењу

Lapsus calami – грешка у писању

Vona fide – добронамјерно

Ad hoc – за ову прилику, „за ово“

Corpus delicti – доказни материјал

Summa summarum – све у свему

A priori – унапријед

A posteriori – накнадно, последице искуства

Ad acta – завршено, „међу списе“

ИЗБОР НАПРАВИЛА: **ЛЕЈЛА ДЕМИРОВИЋ 1-5**
ЛЕКТОР: **АНИТА ЂУКАНОВИЋ, ПРОФ.**

У нашем НВ има шест професора који су били ђаци ове школе: **Саво Радуловић, Ђорђије Ђуковић, Дражен Перколић, Милица Никчевић, Вељко Томић и Горан Медојевић.** (Редосљед је од најмлађег до најстаријег, јер “на младима свијет остаје”.) Ово су приче о њима.

Од ученика до колеге

Рад у овој установи започела сам не тако давне 2005. године. Посматрајући његов ток из садашње перспективе, као професора књижевности, морам признати да је био пун изазова.

За то време прошло је доста генерација, и већином их памтим по добру. Сматрам да нама наставницима и ученици пруже ако не адекватно знање, оно бар поштовање и љубав које својим радом заслужимо.

Мој задатак данас је не да пишем о себи, већ о једном бившем ученику, који је с поносом могу рећи постао мој колега. И то баш у овој школи где је учио за Шпедитерско – агенцијског техничара. Њему сам предавала матерњи језик и три године била његов разредни старешина.

Тај бивши ученик, а данашњи колега зове се **Саво Радуловић**. Средњу стручну школу завршио је 2016. године и већ тада сам од њега добила информацију да ће свакако наставити даље школовање. Наравно да сам ту његову намеру подржала, не знајући за даљи ток догађаја, да ће ми једнога дана са осмехом на уснама саопштити да је постао и мој колега.

За нас професоре нема веће радости него када свог бившег ученика видите као себи равног, или да је постао чак и већи од свога учитеља. То нам дође као нека награда да сте ипак, заједно са осталим колегама, учинили нешто добро и племенито, када се баш ваш ученик запутио оним стазама којим сте ви некада корачали.

Покушавам да се присетим конкретних слика које ме везују за његово одељење IV-4, и видим Сава који седи у клупи заједно са најбољим другом, насмејаног и вечито расположеног. Његовог топлог обраћања „разредна“ и вечито спремног за шалу и досетке. Сећам се његових одговора из књижевности који су увек имали неки шири контекст, чак и када не би прочитао лектуру имао је дара да каже нешто ново и занимљиво.

Мислим да је његово понашање и сама његова појава говорила већ тада, да је реч о момку коме је стало до школе, друштва, заједнице. Наставио је даље... И успео...

Једнога дана, улазећи у зборницу угледах познати лик. Овога пута без школске торбе, са дневником у рукама. Стала сам у неверици и посматрала га како иде ка мени. Наравно, обратио ми се са широким осмехом и речима: „Добар дан разредна, ја сам сада ваш нови колега“. Нисам ни могла да одреагујем онако како сам се и осећала, јер сам била збуњена.

Насмејала сам се и од срца му пожелела све најбоље у будућем раду. Рекла сам му и да сам поносна што је баш он мој колега. Био је то најлепши моменат који један наставник може да пожели. Да крај себе види свога ученика са дневником у рукама. Јер, колико год наш позив био тежак и изазован, постоје тренуци који те толико обрадују и учине поносним да заборавиш на све препреке и искушења која су стајала пред тобом.

Док ово будеш читао, драги колега Саво, не заборави да живот нас наставника има један правац и један циљ. Да до њега води стаза прекривена и трњем и цвећем. Немој дозволити да те поколеба један случајни убод, али и да те не занесе опојни мирис цвећа. И још нешто... Знај да је твоја разредна увек ту за тебе.

ВАЛЕНТИНА РАДОЊИЋ, ПРОФ.

Савови средњошколски дани
обиљежени фолклором

Професор Саво Радуловић на радном мјесту

Од школске клупе до катедре

Моје прво одјељењско старјешинство и образовни профил Наутички техничар... Тридесет двије паметне главе, дјеца - а већ добри људи. Међу њима изузетно велики човјек, велики не габаритом, већ својом зрелашћу и срцем, спремношћу да свима притрчи у помоћ - **Ђорђе Ђуковић**. Својим ставом већ у тим тинејџерским годинама одавао је особине особе од интегритета и природног ауторитета. Леђа права, рамена усправна, поглед продоран, а смиреност – невјероватна. Све се апсолутно подудара са његовим будућим занимањем. Капетан у њему је већ постојао.

Иако, како се то обично каже, „зрео за своје године“, био је неко кога су другари из одјељења вољели и коме су се без задршке обраћали за помоћ, а он им је несебично помагао. Помагао је чак и мени као одјељењској старјешинки, било да се радило о „папирологији“ или организацији ваннаставних активности, а посебно у самом координирању одјељења да би функционисало као колектив. Помоћ ми је била потребна јер је рад са одјељењем које је по структури било само мушко, а при томе бројно, био изузетно изазован. Он би, попут правога капетана брода, својим примјером водио одјељење при савладавању свих немирних вода образовања и васпитања. О Ђорђејевом успјеху и школским резултатима може се говорити само у суперлативима. Увијек је био на висини задатка, увијек спреман, без театарности и доказивања, ученик за којег си засигурно знао да зна одговор на свако постављено питање на сваком часу, да неће изневјерити никад, а што је нарочито важно, да ће човјечно реаговати на сваку неправду. Ђорђе је од оних ђака који се памте цијели живот и по резултатима у учењу и по понашању и због којег је бити наставник посебно задовољство.

А онда...Прођу године и **мој велики човјек** закорачи опет просторијама наше школе, овога пута као мој колега. Чудан је то осјећај...Дојучерашњи „велики дјечак из друге клупе“ сада стоји раме уз раме са вама, носи дневник и иде у учионицу као наставник, с истим оним стаменим ставом, а унутрашњом благошћу, праћеном осмијехом. Размишљам колико су срећни ученици наше школе јер се управо Ђорђе одлучио да се, након година искуства на броду, бави послом наставника. Колико само знања и искуства

Ђорђе из средњошколских дана

он може да им пренесе, али и лекција из лијепог васпитања - на један миран, педагошки начин. Ријетки су данас такви и међу наставницима – они који завређују велико поштовање и уважавање колега – његових дојучерашњих наставника, а природног ауторитета међу ученицима. Ђорђе све то постиже пожртвованошћу и благом нарави, а добром организацијом и лидерством.

Драги Ђорђе, само буди то што јеси на понос својој некадашњој разредној, а садашњој колегиници! Школа је богата када има наставнике попут тебе – лидере у освајању свих немирних вода у свијету образовања будућих официра и капетана.

ЖАНА ЈАНКОВИЋ, ПРОФ.

Професор Ђорђе Ђуковић са својим ученицима

Од школских весала до професорске катедре

Као ученик, **Дражен Перколић** је показивао изузетну пристојност и одговорност. Био је добар у учењу, досљедан својим ставовима и увјерењима, а истовремено дио једног одјељења на које сам као разредни старјешина изузетно поносан. На пољима струке и спортских активности био је ангажован и марљив, што додатно осликава његову посвећеност и озбиљност. Сусрети са њим и његовим другарима из одјељења мени, као њиховом некадашњем одјељењском старјешини, увијек доносе радост.

ДЕЈАН ЛАБОВИЋ, ПРОФ.

Постоје тренуци у просвјетном раду који се не мјере оцјенама у дневнику, већ снагом карактера младих људи које изведемо на пут. Као разредни старјешина, те 2010. године, преузимајући III разред наутичких техничара, стао сам пред колектив састављен искључиво од младића. Признајем, очекивао сам буру – оне младалачке несташлуке и доказивања који често прелазе границе толеранције. Но, већ након првог часа, схватио сам да пред собом имам нешто ријетко: тим младих људи чија је уједначеност, озбиљност и посебан шарм утишала сваку моју бојазан.

У том мору нада и амбиција једно се лице посебно истицало. Био је то ученик **Дражен Перколић**. Његов испитивачки, знатижељни поглед није био само одраз жеље за знањем, био је то поглед младог човјека који процјењује, који упија сваку активност и тихо гради свој ауторитет.

Професор Дражен Перколић у зборници

Колеге су о том одјељењу говориле с поштовањем, а Дражен је био један од оних стожера који су чували тај здрави амбијент. Озбиљан, одговоран и савјестан, давао је онај тихи али снажни импулс читавом одјељењском колекиву.

Сјећам се и оног пролазног затишја у трећем разреду. Како то обично бива на почетку школске године, дошло је до благог пада концентрације. На родитељском састанку видио сам изненађење у очима његовог оца. Та мала „криза“ била је само тест зрелости који је Дражен положио с највишом оцјеном – вратио се још одлучнији, а његов успјех након тога више никада није осциловао.

Дражен у школском регата тиму

Дражен није био само узоран ученик, био је окосница наше спортске репрезентације. Тих година, наша школа је први пут снажно завеслала на регатама од Котора, преко Бакра, па све до Београда. Гледати њега у екипи, како синхронизовано са својим друговима граби ка првим мјестима, било је свједочанство о томе како се у здравој конкуренцији рађа врхунски квалитет.

Његов пут након средње школе био је логичан наставак те изврности. На Поморском факултету у Котору, заједно са својим друговима из разреда, наставио је да промовише нашу школу на најбољи начин. Услиједиле су године суровог, али часног поморског хљеба. Након десет година пловидбе свјетским морима, брушења заната и напредовања, са звањем првог официра палубе одлучио је да се врати у луку из које је испловио.

Од септембра 2025. године, када се сретнемо у зборници, он више није онај дјечак из друге клупе са знатижељним погледом. Данас је он мој колега, професор наутичке групе предмета. Гледајући га како с истом оном посвећеношћу и озбиљношћу сада преноси знање новим генерацијама наутичара, осјећам неизмјерни понос. За сваког просвјетног радника највећа је награда када га његов ученик не само оправда, већ и надогради.

Дражене, твој повратку ову школу није само твој лични успјех. То је побједа свих нас који вјерујемо да прави људи, ма колико мора препловити, увијек знају гдје је сигурна лука којој се вриједи вратити и којој имају шта да пруже.

ВУЧКО АСОВИЋ, ПРОФ.

Некад - у учионици, сада - и у зборници

Постоје тренуци у животу наставника који надилазе оцјене, дневнике и планове часова. Тренуци који остају дубоко урезани, као тихи подсјетник зашто смо изабрали овај позив. За мене, један такав тренутак траје већ годинама.

Била је 2002. година, моји први радни дани, први разред којем сам била разредна у средњој школи. Међу тим младим људима, на почетку једног важног животног поглавља, била је и она, **Милица Дедијер** – дјевојка благог осмијеха и топлих очију, која је од првог дана носила неку посебну доброту у себи.

Нисам јој била само професор, била сам јој разредна – а то је увијек нешто више. Тиха одговорност да некоме будете ослонац док расте, док тражи себе и док учи како да буде човјек. Она је кроз све то пролазила тихо, али сигурно. Била је вриједна и мила. Ненаметљива, а опет увијек ту за друге. Увијек другарица свима. Она врста ученице коју немате за шта опомињати – већ само охрабривати да вјерује у себе онолико колико ви већ вјерујете у њу.

Вољела је школу, можда је тако најљепше рећи. Вољела је да учи, да учествује, да буде дио свега што се дешава. Била је уз мене у бројним

ваннаставним активностима које сам водила – од глумачке секције, гдје је храбро излазила из своје тишине и показивала невјероватан осјећај за сцену, до подузетничких пројеката у којима је показивала одговорност, креативност и зрелост која је надмашивала њене године.

А према мени... носила је ону чисту, дјечију приврженост која не тражи објашњење и никада се не заборавља.

Вољела ме онако како само ученик зна – искрено, потпуно, без задршке. И та љубав ме учила да будем боља него што сам мислила да могу бити.

Године су прошле. Она је одрасла, завршила школу, кренула својим путем – али тај пут ју је, на најљепши могући начин, вратио тамо гдје је све почело.

Данас радимо у истој школи, на истој страни катедре. Дијелимо зборницу, а и учионицу. Више нисам само њена разредна – сада смо колегинице. Предаје енглески језик, истим оним жаром с којим га је некада учила. У њеном раду препознајем све оно што је носила у себи још као ученица: преданост, топлину, разумијевање и искрену бригу за сваког ученика. И сваки пут када је видим у учионици, не могу да не осјетим понос који је тешко описати ријечима. Дивна моја Милица!

Можда је управо то највећа награда у овом послу – када у младом бићу препознате искру, а онда годинама касније, видите да се претворила у свјетлост која данас обасјава пут неким новим генерацијама.

АНАСТАЗИЈА ГЛАВИЧИЋ, ПРОФ.

Милица Дедијер на својој матурској вечери

Професорица Милица Никочевећ са својим одјељењем

Моја сјећања на средњу ШКОЛУ

Моја прва сјећања на средњу школу везана су за одлуку шта уписати након усмјереног образовања. У то вријеме, Средња пољопривредна школа у Бару била је једина те врсте у Црној Гори. Разлога да упишем баш ту школу било је више: пружала ми се могућност брзог запослења након завршетка, волио сам гајење биљака и животиња, а Бар ми се свиђао као мјесто угодно за живот. И сада, послје више од четрдесет година, опет бих поступио на исти начин.

Средњу школу памтим по сјајном дружењу. Привилегија је била да упознам другове и другарице из скоро свих крајева Црне Горе, од Улциња и Бара- до Берана, Бијелог Поља, Мојковца, Колашина, Никшића, Подгорице, Зете, Даниловграда и других мјеста. Како је већи број ученика био из других градова, били смо смјештени у Дому ученика, што је такође било ново искуство прилагођавања колективном животу. Памтим и своје професоре, озбиљне и посвећене томе да што више научимо, али и благодетеле да нам увијек помогну кад нам је то потребно. Сјећам се пок. професора Николе Маловића који нам је налазио послове, да бисмо зарадили новац за екскурзију, како бисмо олакшали својим родитељима. Морам се осврнути и на то да смо, осим учења у школи, доста радили на нашој Економији и учествовали у свим активностима, од сјетве и садње, па до бербе воћа и поврћа и тако стицали практична искуства и вјештине из свих стручних области.

Посебне успомене ме вежу за феријалну праксу коју смо обављали у току љетњег распуста. Били смо смјештени у школи, а радили на Економији. Послије праксе имали смо довољно времена за дружења на плажи, купање и забаву. Како сам

Вељко из средњошколских дана

био одличан ђак, на сугестију мојих професора, а посебно пок. професора Воја Поповића, након завршетка средње школе уписао сам Агронумски факултет у Чачку.

Срећа је хтјела да се вратим у своју школу, сада Средњу стручну школу, као наставник стручних предмета.

ВЕЉКО ТОМИЋ, ПРОФ.

Професор Вељко Томић са својим одјељењем

Мојковац, Бар, Београд... и поново Бар

Школске 1979/1980. дошао сам из Мојковца у Бар управо ради ветеринарског смјера. Одјељењски старјешина ми је био професор Никола Маловић. Послије средње школе уписао сам и завршио Факултет ветеринарске медицине Универзитета у Београду. Студије су тада трајале пет година. Из интересовања за породилство стекао сам и специјализацију из те области.

Послије 19 година школовања почео сам да радим као професор ветеринарских предмета. Када сам био ученик, школа се звала Биотехнички образовни центар „Душан Влаховић“, а када сам почео да радим, ЈУ Средња пољопривредна школа. Иста школска зграда, ходници, учионице... Само сада ја – са друге стране катедре.

Тај дан и дан дањи! Још увијек носим дневник.

Кабинет ветерине, како смо га тада звали, настао је од учионице за руски језик кад је овај предмет престао да се изучава. То је данашња учионица број 4. Опремали смо је заједно професорица Радојка Обрадовић и ја. (Касније је наставила професорица Наташа Труш.)

Кад упоредим некадашње и садашње генерације, морам рећи да су раније ученици били заинтересованији за учење. Мој некадашњи ученик Милош Палибрк сада је мој колега – професор ветеринарских предмета у школи у Голубовцима. Такође су ветерину завршили и бивши ученици Ратко Ралевић и Игор Брадић. Као ветеринарски техничари моји бивши ученици раде широм Црне Горе. Управо у Ветеринарској амбуланти ДОО Бар ради моја бивша ученица Ана Павловић. То је изузетна сатисфакција у професионалном смислу- кад знаш да си некоме усадио љубав према овој струци, подржао га и охрабрио- на да иде твојим, него својим стопама кроз љепоте и искушења ове професије. У овом послу је сваки савладани изазов- велика

Професор Горан Медојевић у учионици за ветерину

Горан из ученичких дана

побједа, јер је често у питању супротстављање смртном исходу. У овој професији у рукама су нам животи пацијената који нам не могу објаснити симптоме своје болести и тиме нам помоћи при дијагностици. Тим прије се мора уложити више знања и напора да се правилно процијени стање пацијената. Они се не могу ни пожалити, ни похвалити на нас, али свако њихово изљечење или пружена помоћ је лијек и за нашу душу. Велика је радост кад видимо срећу на лицима власника наших пацијената, јер они су за њих везани скоро као за члана породице. Нарочито је велика срећа и за ветеринара и власника животиње спасити мајку животињу и њен пород када су мале шансе за то са становишта струке. Нарочито сте срећни кад знате да је спашена животиња и њен пород за власника основа егзистенције. Са тим ситуацијама сам се сусрео много пута у вишедеценијској пракси. За мене је породилство најљепша област ветерине.

Кад све ово предочите својим ученицима, мотивисали сте их на најљепши могући начин. Они већ воле животиње, јер овај смјер се уписује из љубави. Само треба подржати њихову емпатију и, наравно, оспособити их за будући позив- знањем и вјештинама које су неопходне.

Надам се да ће и међу садашњим и будућим ученицима бити оних који ће завршити и факултет и успјешно радити у струци- у ветеринарској амбуланти и на терену, али и на позицији за катедром ове школе. Лијепо је и једно и друго на свој начин.

ГОРАН МЕДОЈЕВИЋ, ПРОФ.

AMERICAN LIFESTYLE

The American lifestyle is often defined by a spirit of freedom and diversity, from bustling cities like New York and Los Angeles to quiet small towns.

- Sports like American football and baseball are central to many communities, giving the USA an opportunity to be recognised for its sports.

- It is also very special because of their

Fun fact: America is known for its love for fast food – there are over 200,000 restaurants across the country!

celebrities like Marilyn Monroe, Charlie Chaplin, Leonardo DiCaprio, Angelina Jolie and many more celebrities that you have definitely seen in movies or TV shows before.

4th of July is a very special holiday for the USA, since it marks Declaration of Independence day, where hundreds of beautiful fireworks can be seen in the sky, shining like diamonds.

-American pies are some of the greatest pies you will ever taste, they are simple, traditional and delicious! They are American specialty.

-The simple yellow school bus is a regular school transport for kids all over the USA.

BRITISH LIFESTYLE

The British lifestyle is steeped in tradition and charm, shaped by centuries of history. British life balances elegance and relaxed peace.

-The London's Big Ben, actually known as the Elizabeth Tower, has been chiming since 1859.

-British meals often reflect comfort and simplicity, fish and chips are a beloved staple.

-Britain is known for its literature and poetry, Romeo and Juliette is a famous masterpiece written by William Shakespeare, a well known British playwright.

-The double decker bus is a very popular type of transport all over Britain, it's one of main symbols when we talk about Britain, and so it cannot be skipped.

-Britain is very strict and is deeply focused on discipline. That's why boarding schools for students are very popular - kids learn respect and discipline throughout the years spent there.

MADE BY LEJLA MEĐEDOVIĆ I-5
AND SUMEJA PAŠANBEGOVIĆ I-5
LECTOR: ALEKSANDRA KOSOVIĆ, PROF.

Fun fact:

Afternoon tea, a British ritual, originated in 1840s.

'ВРИЈЕМЕ ЈЕ МОЗАК'

Зашто је важно знати нешто више о можданом удару

Мождани удар је један од најчешћих узрока смрти, а први узрок инвалидности. По једна особа у свијету доживи мождани удар сваких 45 секунди. Ризик од можданог удара се значајно повећава с годинама, посебно након 60. године живота. Чак 31% обољелих од можданог удара су млађи од 65 година. Мождани удар је велики здравствени и друштвени проблем. Скоро половина преживјелих пацијената има трајни инвалидитет и зависи од помоћи других.

Мождани удар се дефинише као нагли губитак мождане функције због поремећаја дотока крви у мозак. Може настати због исхемије (недостатак протока крви) узроковане блокадом (тромбоза, артеријска емболија) или због крварења (истицање крви).

Мождани удар се манифестује слабшћу или одузеташћу једне стране тијела, лица, поремећајем говора, вида, равнотеже, поремећајем стања свијести. Клиничка слика је разноврсна, али најчешће се јавља слабост једне половине тијела и потешкоће са говором. Рано препознавање симптома можданог удара је круцијално, јер је вријеме за могућност примјене специфичне терапије јако ограничено. Мождане ћелије су од свих ћелија најосјетљивије на

или разумијевања говора 4. Т-вријеме (тима) сви симптоми наступају нагло и потребно их је одмах препознати и позвати хитну медицинску помоћ.

Фактори ризика за настанак можданог удара су старија животна доб, хипертензија (висок крвни притисак), ранији мождани удар, транзиторни исхемијски атак (ТИА) –пролазно али упозоравајуће стање краткотрајних и пролазних симптома можданог удара, дијабетес, висок ниво холестерола (посебно ЛДЛ-лошег холестерола), поремећај срчаног ритма - атријална фибрилација, кардиолошке болести (кардиомиопатије), пушење итд. Хипертензија је најважнији фактор ризика за развој можданог удара.

Вријеме је мозак, а терапија можданог удара је високоефикасна. Може се примијенити:

- **тромболитичка терапија** код исхемијског можданог удара у току прва 4,5х од настанка симптома, уколико нема контраиндикација.
- **механичка тромбектомија** –уколико постоји зачепљење великог крвног суда мождане циркулације, механички се путем катетера извлачи тромб.
- **ургентна ендартеректомија или стентирање** или операција унутрашње каротидне артерије код високо степене симптоматске стенозе 70% и више.
- **неурохируршко лијечење** код крварећег можданог удара у смислу операције (евакуације) хематома или емболизације можданих анеуризми.

Правовремено препознавање симптома можданог удара је кључно за исход лијечења. Већ на лицу мјеста препознавање симптома, у кући или на радном мјесту, као и ургентно збрињавање од стране хитне медицинске помоћи, и повећавају могућност примјене специфичне терапије за разбијање тромба у крвним судовима мозга или оперативним лијечењем крварећег можданог удара. Едукација становништва као и медицинског особља за хитно збрињавање има велику улогу у томе. Вријеме је у овом случају посебно важно-вријеме је мозак.

недостатак кисеоника, те је и основи постулат при организацији третмана особа са можданим ударом- Вријеме је мозак. Дакле, едукација становништва је у виду различитих кампања, као што је ФАСТ која је довела у западним земљама до бржег третмана и бољег исхода лијечења можданог удара. Акроним ФАСТ обухвата: 1. Ф- лице (фаце) пад угла усана, 2. А- рука (арм) приликом подизања обје руке, једна пада; исто важи и за ногу, 3. С – говор (среацх)отежан говор, немогућност говора

МАРИЈА ЂЕРКОВИЋ ЛАКИЋЕВИЋ, НЕУРОЛОГ

Опасност самоиницијативног узимања лекова

Зашто не смијемо бити “сами своји лекари”

У данашње вријеме, кад су нам све информације доступне на интернету у неколико секунди, све више људи мисли да може себи да постави дијагнозу и одреди терапију. Ипак, ми који се школујемо за фармацеутске техничаре знамо да то није тако једноставно.

Граница између лијека који помаже и супстанце која штети је веома танка, а самоиницијативно узимање лекова је један од најбржих начина да ту границу пређемо. Прва и највећа заблуда код људи је да су лекови који се купују без рецепта, попут оних за болове или температуру, односно да су потпуно безопасни. Чињеница је да сваки лијек може постати отров ако се користи погрешно. На примјер, превелика доза обичног парацетамола може трајно да оштети јетру, а људи га често пију чим осјете и најмањи могући бол. Као будући здравствени радници, ми морамо да скренемо пажњу да то што је нешто доступно у апотеци без рецепта, не значи да нема своја нежељена дејства.

Посебно опасна тема је злоупотреба антибиотика. То је проблем о којем се стално прица у нашој струци. Људи такође често пију антибиотике чим осјете “гребање” у грлу или неку вирусну инфекцију, на коју ови лекови уопште не дјелују. Тиме се заправо постиже само то да бактерије постану отпорне. Ова појава је у нашој струци позната под називом резистенција. Ако наставимо тако да се понашамо, може се десити да у будућности нећемо имати чиме да лијечимо ни најобичније инфекције, јер ће бактерије постати супер отпорне.

Наша улога као фармацеутских техничара није само да издамо кутију лијека са полице. Ми смо ту и да едукујемо људе. Морамо да им објаснимо да је сваки симптом, попут бола или кашља само знак да се нешто дешава у организму и да не треба само “угушити” тај знак лековима, а да не знамо шта га је изазвало. Дакле, треба лијечити узрок, а не само бавити се симптомима.

Још један огроман ризик су интеракције између лекова. Пацијенти често пију неку редовну терапију, а онда на своју руку додају суплементе или неке нове лекове које им је неко препоручио или су прочитали на интернету. Ти лекови у тијелу могу да реагују једни с другима или ће један поништити дејство другог, а можда ће се њихова токсичност толико појачати да дође до тровања.

Треба запамтити да је лијек моћно средство, али само у рукама оних који знају како да га користе. Здравље је превисе важно да бисмо га препустили савјетима са интернета. Одговорност према себи значи тражити савјет стручњака, а не поступати неодговорно према сопственом здрављу.

АНИДА АДРОВИЋ III-5

Искуство из практичне наставе здравствених техничара IV-5

Присуство операцијама у Општој болници Бар било је једно од најважнијих искустава током нашег школовања. Лејла Дацић и ја имале смо прилику да посматрамо уклањање киле и улкуса, као и порођај царским резом – ситуације које су нам пружиле увид у практичну страну медицине, далеко дубљи од оног што нуди теорија.

Прије уласка у салу прошле смо кроз строгу припрему: стерилна опрема, дезинфекција и поштовање свих правила асептике. Стерилност и прецизност особља оставиле су снажан утисак на нас. Посебно нас је импресионирала координација

тима и начин на који су објашњавали сваки корак током операција. Најемотивнији тренутак био је порођај – тишина која је завладала када је беба рођена, а затим први плач, остали су нам урезани у сјећање.

Ово искуство помогло нам је да боље разумијемо колико су медицина и људски живот повезани кроз одговорност, знање и емпатију.

Захваљујемо професоркама **Виолети Каришки** и **Вери Поповић** које су нам омогућиле да будемо дио овог незаборавног тренутка у нашем образовању.

ЕСМА АГОВИЋ IV-5

Бијели мантил – симбол ЗНАЊА И ОДГОВОРНОСТИ

На први поглед, пракса једног ученика смјера Здравствени техничар може дјеловати као један типичан школски час, али је заправо много више од тога. То је вријеме гдје учимо како да бринемо о људима, али и како да будемо одговорни, смирени и пажљиви у свакој ситуацији. Зато бијели мантил не носимо само да бисмо изгледали као здравствени радници - он нас подсећа да свака наша радња има значај.

На нашим часовима праксе сусрећемо се са стварима које су неке свакодневне, али нама првацима потпуно нове и занимљиве. Учимо како правилно намјестити болесничку постељу, што многим заправо дјелује просто, али захтијева прецизност. Рад са завојним материјалом нас учи стрпљењу и тачности, док брига о пацијенту са декубитусом показује колико је пажња важна за здравље.

Један од најзанимљивијих часова праксе су они на којима учимо како пацијентима правилно давати инјекције. Иако на почетку дјелују застрашујуће, временом схватамо да је све ствар искуства. Поред тога, учимо о вирусима и болестима, али и како да измјеримо виталне знаке: пулс, температуру, крвни притисак... Тада схватамо да наша најмања непажња или незнање могу некога коштати живота.

Најважнију улогу у извођењу праксе имају наше професорице **Вера Поповић** и **Виолета Каришик**. Свака од њих има свој начин рада, али заједнички циљ - да нас науче како да будемо најбољи у ономе што радимо. Када имамо час код обије, то није само учење, већ размјена искуства и знања, што праксу чини још занимљивијом.

Пракса нас не учи само медицинским вјештинама. Она нас учи како да будемо људи. И док држимо часове у учионици, вјежбамо на луткама и учимо једни од других, негде већ постоји неко коме ће сјутра требати управо то наше знање. То може бити тренутак гдје не смије бити грешке, када руке не смију да задрхте и када морамо бити сигурни у себе. Након свакодневног сусрета са таквима, ту неће бити мјеста паници, већ одговорности. Управо тада, схватићемо да пракса никада није била "само школски час", већ први корак ка томе да смо неке ослонац онда када смо му најпотребнији.

И некако, кроз све те мале ствари које радимо

на пракси, почињемо да мијењамо и себе, а да то ни не примијетимо. Постајемо сигурнији, озбиљнији и свјеснији колико је важно остати прибран кад је најтеже. Све оно што нам је на почетку дјеловало чудно или тешко, сада полако постаје дио нас.

Зато када једнога дана обучемо бијеле мантиле и постанемо оно што смо одувјек маштали, моћи ћемо с поносом рећи да смо спремни да мијењамо свијет набоље.

ЛЕЈЛА ДЕМИРОВИЋ I-5
АЛИЈАНА АГОВИЋ I-5
КАНА ЋЕРИЋ I-5
ДАЛИЈА ИБРИШИМОВИЋ I-5

Утисци са праксе

Практична настава за ученике здравствене струке представља један од најважнијих сегмената образовања, јер омогућава примјену теоријског знања у реалним условима рада. Моје одјељење обавља праксу у болници, гдје смо подијељени у двије групе под менторством професорица **Вере Поповић** и **Виолете Каришик**, које су увијек ту за нас да нам објасне и покажу сваки поступак, пружајући нам сигурност и подршку током рада. Пракса се одржава једном седмично, четвртом након часова, у трајању од три сата, а похађам је континуирано од септембра.

Најчешће сам распоређена на интерном одјељењу, гдје имам прилику да се упознам са различитим здравственим стањима и свакодневним изазовима медицинске струке. Током праксе учествујемо у бројним активностима: мјерењу крвног притиска и пулса, контроли нивоа шећера у крви, припреми и давању терапије, превијању рана, помоћи пацијентима, али и учењу правилне комуникације и односа према пацијентима, што је једнако важно као и сама медицинска знања.

На самом почетку праксе осјећала сам страх и несигурност, што је и природно када се први пут сусретнете са стварним одговорностима овог позива. Међутим, уз стручну подршку и посвећеност професорица, тај страх се постепено смањивао. Кроз јасно објашњене поступке и практичан рад, стекла сам сигурност и повјерење у своје способности.

Једно од искустава које ми је посебно остало у сјећању јесте присуство епилептичном нападу пацијента у пријемном одјељењу. Током примања инфузије, пацијент је изненада доживио напад, пао са кревета и задобио повреде. Ситуација је била изузетно стресна, али је медицинско особље реаговало брзо и професионално. Тада сам схватила колико је важно остати прибран и

реаговати смирено, јер у тим тренуцима нечији живот зависи од наше присебности.

Поред лијепих тренутака, када осјетите да сте неке помогли, пракса носи и тешке ситуације. Сусрети са тешко обољелим пацијентима, као и са смртним исходима, представљају велики емотивни изазов. Управо тада постаје јасно да овај позив није само посао, већ позив који тражи снагу, стрпљење и велику одговорност.

Кроз праксу сам научила да бити здравствени радник не значи само обављати медицинске задатке, већ прије свега имати развијену емпатију. Пацијенти често пролазе кроз тешке тренутке, удаљени од својих породица, и тада им здравствени радници постају највећа подршка. Зато је важно сваком пацијенту приступити с поштовањем, разумијевањем и пажњом, као да је неко наш најближи.

Посебну захвалност дугујемо нашим професорима стручних предмета, који нам својим знањем, искуством и личним примјером свакодневно показују како треба да изгледа један здравствени радник. Уче нас не само медицинским вјештинама, већ и етичком и професионалном понашању, које је од пресудног значаја у раду са пацијентима.

На крају сваког дана проведеног на пракси, осјећам задовољство и понос, јер знам да сам барем на неки начин допринијела нечијем опоравку и олакшала рад медицинском особљу. Ова искуства су ми додатно потврдила колико је овај позив хуман, али и захтјеван.

Због свега тога, будућим генерацијама бих препоручила да изаберу овај смјер, уколико у себи носе жељу да помажу другима. Иако није лак, овај позив доноси посебно испуњење које се не може мјерити ни са једним другим занимањем.

ИРМА ЈУКОВИЋ II-5

Епилепсија

Епилепсија је хронично неуролошко обољење мозга које се манифестује понављањем спонтаних епилептичких напада. Напад настаје када дође до наглог и привременог поремећаја електричне активности у мозгу. Напади могу изгледати другачије за свакога. Особа може не реаговати, изгубити свијест, лутати околу, доживјети збуњеност или пасти на под и трести се. Један напад не значи епилепсију (до 10% људи широм свијета има један напад током живота). Епилепсија је дефинисана као два или више ничим изазвана напада. Процјењује се да око 1% људи у свијету живе са овим стањем.

Узроци:

Тумор мозга
Повреда главе
Инфекција мозга
Мождани удар
Абнормални развој мозга
Генетске предиспозиције и
Компликације при порођају

Лијечење :

Епилепсија се најчешће контролише помоћу антиепилептичких лијекова, који смањују или спречавају нападе. Терапија мора да се узима редовно, јер прескакање лијекова може изазвати напад.

У неким случајевима лијечење укључује:

Операцију (ако постоји јасно мјесто у мозгу које изазива нападе)

Кетогену дијету

Уређаје попут гагусног нервног стимулатора

Познате личности са епилепсијом:

- ✓ Јулије Цезар (најпознатији војсковођа и политичар старог Рима)
- ✓ Фјодор Достојевски (чувени руски писац, аутор романа „Злочин и казна“)

- ✓ Винсент ван Гог (славни сликар постимпресионизма)
- ✓ Алфред Нобел (проналазач динамита и оснивач Нобелове награде)
- ✓ Наполеон Бонапарта (француски војсковођа и цар)

Заблуде о епилепсији:

Мит: Епилепсија је заразна болест.

Чињеница: Епилепсија није заразна болест. Не можете добити епилепсију од друге особе контактом.

Мит: Епилепсија је душевна (психијатријска) болест.

Чињеница: Епилепсија је хронично обољење мозга које се одликује спонтаним понављањем епилептичких напада, а коју најчешће прате психијатријске болести као што су анксиозност и депресија.

Мит: Жена са епилепсијом не може родити здраво дијете .

Чињеница: Уз регулисање антиепилептичке терапије, труднице могу са великом безбједношћу родити и дојити своје дијете.

Мит: Све особе са епилепсијом морају избегавати треперућа свијетла.

Чињеница: Само око 3-5% људи са епилепсијом је фотосензитивно – осјетљиво на свијетло.

Мит: Требали бисте ставити нешто у уста током напада .

Чињеница: Не треба стављати ништа у уста , јер физички није могуће да особа прогута језик, а такође може доћи до физичке повреде особе. Довољно је ставити особу у кома положај како не би дошло до дављења плувачком.

Прва помоћ:

Спустити особу на под и склонити опасне предмете.

Поставити нешто мекано испод главе.

Окрнути особу на бок да се не угуши плувачком.

Опустити тијесну одећу око врата.

Мјерити вријеме напада.

Закључак:

Епилепсија је болест која носи разне предрасуде због незнања и страха, али уз правилно лијечење и подршку, особе са епилепсијом могу имати квалитетан и испуњен живот. Најважније је ширити знање и разбијати заблуде, јер разумијевање спашава животе.

ТЕА БЕКТАШЕВИЋ IV-5

Виртуелни свијет, стварни утицај

У нашој школи недавно је формиран **СубНер Club** као плод јединствене иницијативе која има за циљ оснаживање дјевојчица у области дигиталне писмености и друштвене једнакости. Клуб је окупио 15 ученица другог и трећег разреда које су кроз заједнички рад, едукацију и размјену искустава имале прилику да унаприједи своја знања и вјештине.

Рад клуба водиле су професорице информатике **Ана Мијовић** и **Сузана Балтић**, које су својим ангажманом и подршком допринијеле успјешној реализацији свих активности. Организацију и подршку пројекту обезбиједио је Бритисх Цоунцил, у оквиру својих програма усмјерених на образовање и развој младих.

Током трајања програма реализовано је укупно осам радионица. Пет радионица било је посвећено сајбер безбједности, гдје су ученице училе о заштити личних података, сигурном понашању на интернету и препознавању дигиталних пријетњи. Преостале три радионице биле су фокусиране на тему родне равноправности, кроз које су учеснице развијале свијест о важности једнаких права и могућности за све.

Након завршених радионица, ученице из десет школа широм Црне Горе које су учествовале у пројекту имале су прилику да додатно продубе своја знања и размјене искуства на кампу одржаном у Сутомору, у периоду од 13. до 15. марта. Камп је окупио учеснице из различитих средина, пружајући им простор за умрежавање, тимски рад и даље оснаживање.

У наставку доносимо лично искуство једне од учесница **Јоване Живаљевић**, која ће пренијети своје утиске о радионицама и кампу, као и о значају који је овај програм имао за њен образовни развој и развој личности у цјелини.

„Сајбер безбједност у нашој земљи била је табу тема и о њој се није много говорило. Међутим, наша школа имала је ту част да буде дио сајбер клуба и боље се упозна са том темом.

Кроз разне радионице училе смо о томе колико је важно бити сигуран и заштићен на интернету. Уношењем личних података у сумњиве сајтове можемо довести себе у опасност. Поред тога, разговарали смо и о родној равноправности и улози жена у свијету технологије. Схватиле смо да и ми можемо бити дио области сајбер безбједности. Важно је само укључивати

се и показати интересовање без обзира на пол. Сајбер клуб није био само мјесто за учење већ и за дружење. Упознале смо нове другарице, склапале пријатељства можда и за цијели живот и размјењивале искуства из свијета сајбера. Посебно лијеп дио овог путовања био је камп на којем смо провеле три незаборавна дана са дјевојкама из цијеле Црне Горе. Било је то вријеме испуњено смијехом, дружењем и додатним учењем. Ово ћа нам заувјек остати прво сјећање на средњу школу. Одлазимо богатије знањем и осјећајем припадности који ће нас увијек пратити, јер сада знамо да и жене имају своје мјесто у свијету сајбер безбједности.

Наш дио путовања се можда завршио, али свако ко буде имао прилику да буде дио овог тима желим да је никада не пропусти. Пут до Сутомора био је кратак, али за нас удаљеност и мјесто нису битни – важно је само то што смо заједно и што сви стварамо успомене којима ћемо се осмјехнути на помен САЈБЕР КЛУБА.“

СУБНЕР CLUB

На имању компаније „Воли“

Као ученици смјера Агротехничар имали смо прилику да посјетимо имање компаније „Воли“, „Наша башта“ у Улцињу.

Занимало нас је сљедеће: Какав је поступак производње? Колико пластеника имање има на располагању? Какви су били њихови почеци? Које су културе заступљене? Која се механизација користи? Да ли се користи ђубриво?

За младе произвођаче који желе да се баве овим послом ево одговора на постављена питања:

Компанија „Воли“ је крајем 2017. године закупила пољопривредно земљиште на локалитету Шаш у општини Улцињ, гдје смо имали част да будемо гости. Почети нијесу били једноставни. Требало је много улагања да би данас све овако изгледало.

У понуди имају преко 70 пластеника у којима се производи поврће. Након производње, све се пакује у магацине и шаље у логистички центар у Подгорици, а одаље се пласира у све „Воли“ продавнице.

У пластеницима се налазе и прскалице, али смо из разговора са професорком сазнали да то није најбољи начин за производњу, јер се тако јавља више болести и трулежи. Бољи је начин испод фолије, да буде пластично цријево и да буде систем кап по кап, јер се тако искључује могућност појаве многих болести. Вубриво се користи прије почетка обраде земљишта. Послије ђубрења се врши обрада, па тек онда предсјетвена припрема, па стављање фолија.

Када се поврће убере, очисти и припреми, шаље се у расхладну комору, гдје се складишти.

Што се тиче механизације, ово имање компаније „Воли“ посједује сву опрему која је потребна за квалитетну производњу.

Биљке које се производе су парадајз, краставац, тиквице, купус, броколи, карфиол, блитва, зелена салата, спанаћ, лубеница, пипун, кромпир..., заправо све за чим је на тржишту изражена потреба.

ИСИДОРА ЦЕКОВИЋ III-1

У посјети фарми Царевић у Будви

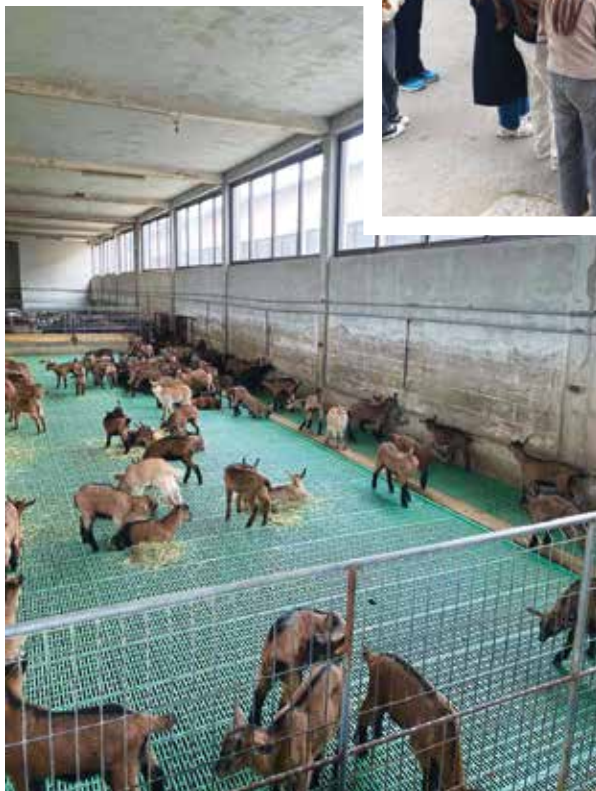
Одјељења: I-6, II-1, III-1 и III-6 у пратњи професорице Оливере Лекић и професора Вељка Томића посјетили су фарму "Царевићи".

Током наше посјете Будви, имали смо прилику да обиђемо Етно село Царевићи, гдје смо провели веома занимљив и поучан дан. Одмах по доласку смо разгледали домаће животиње које се тамо узгајају. Видјели смо двије врсте оваца- обичне и романовске овце, које су нам биле посебно занимљиве због свог изгледа. Након тога смо посматрали козе и јариће, који су били врло разиграни. Такође смо обишли дио са свињама, гдје смо у једном боксу видјели црну мангулицу, посебну врсту свиње која се разликује од других по својој коврџавој длаци.

Послије обиласка животиња, мало смо прошетали по селу и уживали у природи и лијепом окружењу. На крају смо ушли у ресторан (Етно село Царевић) гдје смо се одморили и дружили, што је додатно уљепшало наш провод.

Ова посјета је била веома занимљива и поучна, јер смо научили више о домаћим животињама и провели лијепо вријеме у природи.

ЈОЗЕФИНА ШАЛТИЋ III-6

Очигледна наставна средства

Ученици ветеринарског смјера знање стичу и примјењују уз инструкције професорке **Наташе Труш** у учионици број 4, која садржи ветеринарску опрему. Током практичне наставе у учионици, ученици на моделима животиња вјежбају фиксирање животиња, пружање прве помоћи, давање инјекција и инфузија. Такође учимо чему служе и како се користе различити ветеринарски инструменти, као и како изгледају основни хируршки поступци. Посебна радост за нас је рад са инкубатором, јер имамо прилику да пратимо ембрионални развој пилета, као и каснији развој- од тренутка када се пиле излегне. У учионици имамо акваријум са рибицама, хрчка и морско прасе о којима бринемо. То нам помаже да стекнемо способности и вјештине важне за бригу о животињама.

Један дан у седмици посвећен је пракси у „ Ветеринарској амбуланти Бар“, гдје са професором **Гораном Медојевићем** вјежбамо на живим животињама. Такође асистирамо приликом интервенција у породилству. Под надзором професора, а касније и самостално, вршимо апликацију љекова. У ветеринарској амбуланти пратимо цјелокупан процес рада који нас очекује кад будемо радили као ветеринарски техничари.

Не сумњамо да ћемо до краја средње школе бити спремни за будући посао или за упис на факултет.

МИЛОВАН РАКОЊАЦ III-1

Зашто треба да изаберете пољопривредни смјер

Ученица сам првог разреда смјера Пољопривредни произвођач. Одувијек сам вољела природу и боравак на отвореном, па ми је овај смјер био природан избор. Посебно волим да радим у башти, да помажем око узгоја цвијећа и проводим вријеме међу биљкама. Рад у природи ме смирује и чини срећном, а кроз школовање имам прилику да научим много више о ономе што волим.

У току своје прве средњошколске године сам схватила да пољопривредна производња, као сложена дјелатност, захтијева посвећеност и знање. Смјер пољопривредни произвођач бави се изучавањем различитих области које су важне за пољопривредну производњу. На овом смјеру стичемо знања о узгоју биљака, бризи о домаћим животињама, као и о природним процесима који се одвијају у пољопривреди. Кроз наставу упознајемо природу, начин функционисања биљака и животиња, али и значај правилне производње хране. Дугачак је пут од сјемена па до готовог производа који добијамо на пијацама и у продавници.

Посебан дио учења односи се на биљну производњу. Учимо како се гаје различите културе, како се припрема земљиште за садњу и како се биљке правилно његују током раста и развоја. Учимо и о њиховим физиолошким особинама, потребама за водом, свјетлошћу и хранљивим материјама. Такође се упознајемо са заштитом биљака од болести и штеточина.

Поред биљне производње, на овом смјеру се изучава и сточарство. Учимо о домаћим животињама, анатомији, њиховом узгоју, исхрани и

начину држања. Тако стичемо знања која су важна за правилну бригу о животињама и производњу квалитетних пољопривредних производа.

У настави се обрађују и теме везане за земљиште, његов састав и значај за производњу. Учимо како да препознамо квалитет земљишта и како да га правилно користимо како би се постигли што бољи резултати. Такође се упознајемо са савременим начинима пољопривредне производње и новим технологијама које се користе у овој области.

У нашој школи настава је веома занимљива јер се не своди само на учење из књига. Велики дио наставе чини практичан рад кроз који стичемо искуство и учимо како се знање примјењује у пракси. На практичној настави сам веома посвећена и трудим се да научим што више.

У прелијепом амбијенту Куће маслина имала сам прилику да научим много о узгоју маслина и о технологији производње маслиновог уља. Поред тога, школа организује и стручне посјете које су посебно инспиративне за младе људе. На тим посјетама упознајемо савремене начине производње, разговарамо са људима који се успешно баве пољопривредом и видимо колико знање, труд и љубав према овом послу могу донијети добре резултате.

Изазовно је радити са живим бићима и свакодневно гледати резултате свога рада. Када томе додамо чињеницу да се сви људи на планети хране, кад производите основне животне намирнице, онда вам то даје осјећај значаја и важности, као и нама који изучавамо ову област пољопривредну производњу.

Наш дан на пракси

Од свих часова, ми, ученици I-7, највише волимо сриједу, дан који је предвиђен за практичну наставу. Тада заиста научимо конкретне ствари везане за нашу будућу професију. Осим тога, тамо

се lijepo дружимо са нашим колегама које су jako забавне и труде се да нас науче оном што они знају. Тек смо прва година, а научили смо доста тога. На примјер, правимо сендвиче, пице и кифле. Никад нам није досадно. Волимо што тада нијесмо у учионици и што уз забаву у опуштеној атмосфери учимо тајне нашег заната. Иако смо по пет сати на пракси, не уморимо се, јер правимо паузе. Кући се са праксе враћамо срећни и испуњени. Унапријед се радујемо сљедећој сриједи. Ни чишћење радног простора нам не пада тешко, јер је у друштву све лакше.

Вјерујем да ћу се практичне наставе увијек радо сјећати и после завршене средње школе.

ЛЕА ОРОВИЋ 17

Акција чишћења плажа

Није довољно вољети природу и уживати у њеним љепотама, треба је често штитити од нас самих.

Из тог разлога су ученици I-6 одјељења учествовали у значајној еколошкој акцији чишћења барских плажа, коју је организовала Агенција за заштиту животне средине Црне Горе, у сарадњи са Комуналним предузећем Бар.

Током ове акције су ученици наше школе, као и рониоци, дали свој допринос очувању плажа, као нашег јединственог ресурса.

Тај допринос се измјерио у преко 600 кг отпада, што нам говори о потреби оваквих акција.

Наше искуство није било само радно. Добили смо важну лекцију о људској одговорности према природи, а ученици су показали висок ниво свијести о потреби чувања природе и њених љепота.

ОЛИВЕРА ЛЕКИЋ, ПРОФ.

Матурска екскурзија -

Наше путовање започело је испред Спортског центра Тополица, гдје смо се сви окупили, узбуђени и нестрпљиви, ишчекујући полазак. Већ тада се осјећала посебна енергија и радост због авантуре која је била пред нама.

Путовали смо аутобусом, а можемо слободно рећи да је управо то био један од најзанимљивијих дијелова екскурзије. У аутобусу су настајале најљепше успомене – кроз смијех, пјесму и безброј занимљивих прича које ћемо дуго памтити.

-Ученици истичу да су се баш у тим тренуцима највише зближили и упознали на један другачији начин.

Наша прва дестинација била је Венеција. Имали смо прилику да видимо торањ Светог Марка, Мост уздисаја и Дуждеву палату, а посебно нас је одушевила шетња уским, романтичним улицама овог прелијепог града.

-„Венеција изгледа као из бајке“, био је један од најчешћих коментара.

У поподневним часовима запутили смо се ка хотелу у Lido di Jesolu. Вече смо провели по сопственом избору – неки су наставили да истражују град, док су други уживали у вечери и шетњи уз обалу мора. Јутро нас је дочекало уз прелијеп поглед на италијанску обалу, гдје смо направили много фотографија и забиљежили још успомена.

Трећег дана наставили смо пут ка Lloret de Maru, гдје се налазио наш други хотел, многима и омиљени. Током наредна четири дана обилазили смо ово познато љетовалиште надомак Барселоне. Вечери су биле резервисане за организоване изласке у дискотеку, гдје су ученици уживали у музици и дружењу.

-„Атмосфера је била невјероватна, пуна енергије и доброг расположења“, сложили су се сви.

Један од најзбудљивијих дана био је обилазак Барселоне. Посјетили смо величанствену Sagrada Familia, а затим се попели на брдо Montjuic, одакле се пружа спектакуларан поглед на цијели град. Многи су истакли да је то био тренутак који ће им заувјек остати у сјећању.

Слободно вријеме након вечере често смо проводили у играоници преко пута хотела, а посебну радост свима је причинила возња аутићима, која је изазвала много смијеха и забаве.

Шести дан био је резервисан за индивидуални обилазак Барселоне. Након посјете акваријуму, ученици су уживали у шопингу, обиласку чувене La Boquerie и шетњи живописним улицама града.

Седми дан био је дан за одмор. Уживали смо на плажи у Lloret de Maru, куповали поклоне за породицу и пријатеље. Те ноћи већина нас је боравила у хотелу И

- УСПОМЕНА ЗА ЦИЈЕЛИ ЖИВОТ

коначно смо се добро насавали.

Путовање смо наставили ка Ници и Азурној обали, која нас је одушевила својом љепотом. Провели смо неколико сати уживајући у погледу и шетњи овим прелијепим градом на југу Француске. Вече је било резервисано за Монте Карло и чувени казино, гдје смо имали прилику да видимо луксузне аутомобиле који су одушевили све, без изузетка.

Ноћ смо провели у Сан Рему, како бисмо наредног јутра били спремни за шопинг у оутлет центру. Сви су пронашли барем по једну ствар за успомену.

Након тога улиједио је повратак у Црну Гору. У аутобусу смо сумирали утиске, препричавали догађаје и смијали се успоменама које смо заједно стекли. Никоме се није ишло кући – тих десет дана свима су остали као једна од најљепших

животних авантура.

Данас нам преостаје да гледамо фотографије и снимке и присјећамо се сваког тренутка. Та екскурзија је створила разна пријатељства, па чак и средњошколске љубави које је немогуће заборавити. Порука наше генерације будућим је јасна: **не пропуштајте матурску екскурзију – то је искуство које се памти цијели живот!**

САИДА ЕРОВИЋ IV-5

ХЕМИЈА У ПРАКСИ: лабораторијски рад будућих фармацеутских техничара

Практична настава представља изузетно важан дио образовања фармацеутских техничара, јер омогућава да се теоријска знања из хемије и фармације примени у лабораторијским условима. Кроз рад у лабораторији развијају се прецизност, одговорност и вјештине које су неопходне за будући рад у фармацеутској струци.

Према фармакопеји, ова промјена потврђује присуство овог једињења, које се често користи у фармацеутским препаратима као адстрингенс, антисептик или заштитни УВ фактор.

У оквиру наставе из фармакогнозије увјежбава се макроскопско препознавање биљних дрога, посматрају се њихове органолептичке особине — изглед, боја, мирис и укус — те се упознаје

На фотографији је приказан поступак дестилације. Након састављања апаратуре, у балону је стављена слана вода и започето је загријавање. Вода је почела да испарава, затим се кондензовала у хладњаку (кондензатору) и капала у лабораторијску чашу у којој је сакупљан дестилат. Добијена вода није била слана, што је потврдило да је дошло до раздвајања супстанци. Таква, дестилована вода може се користити за лабораторијске огледе, као и за припрему сирупа и других фармацеутских препарата.

У лабораторији се упознајемо и са аналитичким поступцима, попут доказивања халогених елемената у хемијским супстанцама које имају фармаколошку активност, као што су NaCl , NaBr и KI . Поступак се заснива на таложењу уз помоћ мале количине раствора сребро - нитрата (AgNO_3), при чему се лако уочава настанак талога добијеног мијешањем бистрих раствора реактанта.

Занимљив примјер хемијског доказивања представља и реакција ZnO при жарењу. Иначе бијели, аморфни прашак при загријавању пожути, а након хлађења поново добија своју бијелу боју.

Њихова практична примјена, активни принципи и ограничења употребе. Посебна пажња посвећује се прецизном мјерењу, мијешању супстанци, избору одговарајуће амбалаже и правилном сигнирању (обилежавању) препарата, као и тумачењу рецепата за издавање готових, магистралних и официналних љекова.

На часовима фармакотерапије упознајемо се са љековима који су у промету у њиховим оригиналним паковањима. Кроз различите примјере и питања развијамо способност доношења логичких закључака о њиховој примјени, ефектима и могућим ограничењима. Тиме се свејасније уочава озбиљност фармацеутске струке и одговорност коју носи правилно и савјесно руковање љековима.

Практична настава омогућава стицање знања и вјештина које ће у будућности бити темељ одговорног и професионалног рада фармацеутског техничара.

МИЛИЦА ВУКСАНОВИЋ III – 5

Пракса фармацеута

Одјељење III-5 је имало прилику да оде са професорком **Маријаном Јаковљевић** у Научно-технолошки парк Црне Горе поводом семинара који је организован од стране „Фагрон персонализоване медицине“. Они се баве припремом магистралних љекова, тј. персонализованих љекова- према пацијенту и његовим потребама. Љубазна Нина Омеровић, едукатор семинара, упутила нас је у детаље пословања „Фагрон персонализоване медицине“: Шта они раде? Зашто то раде, односно са којим циљем?

Дакле, ради се о магистралној припреми љекова. Циљ је успорено таложење активне супстанце у суспензији. Ово ће проширити спектар љекова у будућности. Упознала нас је са неколико њихових производа, показала нам гдје све у свијету они постоје и упознала нас је са њиховом ефикасношћу. Фагронов тим од 4500 запослених бави се истраживањем, производњом, едукацијом, дистрибуцијом фармацеутских подлога и апарата. Они омогућавају њено правилно дозирање, добру ресорпцију и максимални терапијски учинак. Групе којој су овакви препарати намијењени су најприје бебе и дјеца (гдје је потребна врло мала доза), пацијенти са проблемом с гутањем (дисфагија), или специфичним дерматолошким проблемом. Занимљиво је да имају интернет платформу која може помоћи љекарима и фармацеутима у одабиру одговарајуће подлоге, рецепата или активне супстанце за израду препарата за пацијента.

Били смо окружени изузетним стручњацима, љекарима и фармацеутима. Атмосфера је била за сваку похвалу. Сви смо пошли са семинара са узорцима Фагронових производа и додатним поклончићима. Похваљујемо организацију семинара и професионалност едукатора, јер су заиста били на високом нивоу. Научили смо много новог о дерматолошким производима и Фагроновим унапријеђеним инструментима.

АЊА БУРЂЕВИЋ III-5
СТАША БОШКОВИЋ III-5

Посјета Центру за ЕКОТОКСИКОЛОШКА ИСПИТИВАЊА у Подгорици

Ученици одјељења III-5, фармацевтски техничари, имали су прилику да посјете Центар за екотоксиколошка испитивања у Подгорици у пратњи професорица: **Крагуљ Тање, Јаковљевић Маријане** и **Вукотић Викторије**.

Ученица Бошковић Сташа се добровољно јавила да прецизно измјери задату масу супстанце на аналитичкој ваги, док је ученица Ђурђевић Ања имала прилику да припреми раствор супстанце одређене концентрације.

Упознали су нас са радом у лабораторијама

и напредном технологијом инструмената које користе за разна испитивања.

ЦЕТИ-јеви циљеви су: очување животне средине, ваздуха, воде, хране и предмета, континуирано усавршавање и усвајање нових знања која би давала што боље лабораторијске анализе.

Захвални смо тиму ЦЕТИ-ја на издвојеном времену и гостопримству, као и на стрпљењу и прилици да упознамо - шта они заправо раде.

ОДЈЕЉЕЊЕ III-5

GLOBAL MONEY WEEK

(Свјетска недјеља новца)

Централна банка Црне Горе угостила је ученике средњих школа из свих крајева државе на Дану отворених врата, организованом у оквиру обиљежавања Свјетске недјеље новца (Глобал Монеу Веек) и јубилеја – 25 година рада ЦБЦГ.

Овогодишњи догађај имао је и посебну симболику: у години када ЦБЦГ обиљежава 25 година постојања, на Дану отворених врата учествовало је 25 средњих школа из цијеле Црне Горе. На тај начин, значајан јубилеј институције обиљежен је управо у друштву младих, којима је програм и био посвећен.

Вођени слоганом овогодишње кампање

Јубилеју су присуствовали и ученици наше школе, одељења II-4: **Дино Бећировић, Сара Шекуларец и Борислав Пелевић**, у пратњи професора **Маура Петрановића**. Ово су њихови утисци:

Велика нам је част што нас је професор Мауро Петрановић изабрао да присуствујемо овом догађају, гдје се разговарало о финансијама и банкарском систему. Ми смо већ упознати на редовној настави са одређеним појмовима који се тичу економије, захваљујући нашем професору, тако да нам је било лако да се укључимо у дискусију. Догађај је веома квалитетно организован. Лијепо смо дочекани од стране тима Централне банке Црне Горе. Почетна активност је био мини квиз који је садржао питања у вези са личним процјенама како користити финансијска средства. Дилеме су биле следећег типа: кеш или картица, онлине куповина или куповина уживо, штедња или улагање. На основу одговора могло се закључити да је сала пуна одговорних ученика, који ће најрадије новац да уштеде или рационално потроше. Утисак наших домаћина је био да смо врло перспективни и да ћемо у будућности моћи свој живот да у финансијском смислу организујемо на прави начин. Затим је услједила презентација у вези са системом рада Централне банке ЦГ а након ње квиз знања којим се провјерило шта смо научили. На крају је услједило дружење гдје су ученици и професори међусобно разговарали уз послужење и у опуштеној атмосфери. Имали смо прилику да размијенимо мишљења са гувернерком Централне банке Иреном Радовић као и са вицегувернерима. Гувернерка је посебно похвалила одговор нашег ученика на питање упућено публици а на које је била подигнута само рука ученика наше школе.

„Говориш ли финансијски?“, средњошколци су кроз разговор, практичне примјере из свакодневног живота, питања и интерактивни квиз имали прилику да на једноставан и занимљив начин прошире знање о новцу, штедњи, платним картицама, онлине куповини, безбједности плаћања и препознавању финансијских превара.

Са ученицима су разговарали гувернерка др Ирена Радовић и вицегувернери др Зорица Калезић, Гордана Калезић и Милан Ремиковић, који су одговарали на питања младих и приближили им улогу и значај Централне банке и финансијске писмености у свакодневном животу.

Ово је био веома лијеп начин да ученици стекну додатна знања о финансијама и економији кроз интеракцију са руководећим тимом Централне банке Црне Горе. Надамо се да ћемо имати прилику да присуствујемо опет сличним активностима кроз које ћемо проширити наша знања из струке.

БОРИСЛАВ ПЕЛЕВИЋ II-4

ПОДУХВАТ ИСКАЗИВАЊА МОРЕПЛОВСКИХ МОГУЋНОСТИ

У историји поморских истраживања, брод „Endurance“ и његов заповједник **Ernest Shackleton** представљају симбол храбрости, људске истрајности и борбе са суровом природом. Ова експедиција, иако није испунила свој примарни циљ- прелазак кроз Антарктик, остала је запамћена као једно од највеличанственијих свједочења људске издржљивости. Историја истраживања Јужног пола је започела много раније- још у XVIII вијеку, када је капетан **James Cook** кренуо ка непознатим просторима.

Капетан James Cook и брод „Resolution“

Капетан **James Cook**, један од најпознатијих британских истраживача 18. вијека, предводио је више поморских експедиција које су имале циљ да картирају и истраже далеке крајеве свијета. Током своје **друге експедиције** (1772-1775), Цоок је бродом „Resolution“ опловио Јужни океан и постао први човјек који је прешао **јужни поларни круг**. Тада је Антарктик био потпуно непознат,

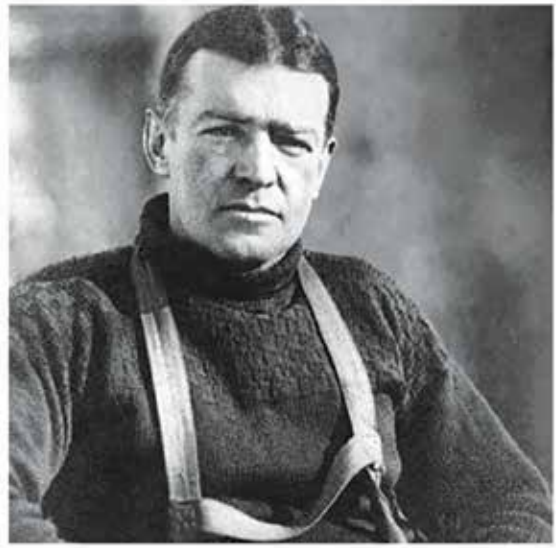
готово митски континент. Иако никада није крочио на копно, Cook је први дао доставе о постојању огромних ледених површина у јужним морима.

Брод Resolution је био посебно опремљен за дуге и тешке експедиције, а путовања капетана Cookа отворила су врата будућим истраживачима да покушају дубље продоре ка самом „срцу“ Антарктика. Његов рад је инспирисао генерације које су усlijедиле, укључујући Ernesta Shackletona.

Експедиција Ernesta Shackletona и брод „Endurance“

Скоро 140 година након Cookових путовања, британски истраживач **Ernest Shackleton** 1914. године започиње своју **Империјалну трансантарктичку експедицију**. Његов циљ био је амбициозан-први пут прећи читав континент Антарктик, од обале, преко Јужног пола. Брод „Endurance“ (енг. Издржљивост) испловио је из Енглеске и упутио се ка острвима Јужне Џорџије, одакле је планиран почетак експедиције преко леденог континента.

Међутим, судбина експедиције мијења се драстично када се брод заробљава у леду Weddellovog мора. Мјесецима је „Endurance“ био заробљен, све док притисак ледених плоча није

Сooka или о упорној борби за преживљавање Ernesta Shackletona, њихови подвизи остају забиљежени као докази људске снаге, храбрости и наде. Антарктик, као посљедња велика пустиња на Земљи, остаје симбол како физичких, тако и духовних изазова. Ове приче подсећају нас да се највећа побједа често не мјери освојеним територијама, већ сачуваним животима и људским дигнитетом.

почео да га ломи. У октобру 1915. године брод је, потпуно уништен, потонуо, оставивши Shackletona и његову посаду усред залеђеног океана. Без могућности да крену пјешчице преко континента, експедиција се претвара у борбу за преживљавање. Shackleton успијева да одржи морал своје посаде и води је кроз тешка искушења боравка на санти леда, пловидбеу отвореним чамцима до слабо насељеног острва „Elefant“, и на крају херојско путовање са малом групом морнара до острва Јужна Џорџија, гдје успијева да организује спасавање. Оно што овај подвиг чини изузетним јесте да de facto ниједан од 27 чланова, колико је бројала сама посада, није изгубио живот, упркос екстремним условима и вишемјесечним искушењима.

Приче о бродовима „Resoluti-on“ и „Endurance“ и о људима који су њима управљали, свједоче о вјечитој тежњи човјека ка непознатом. Било да је ријеч о научној радозналости капетана

ПРИРЕДИО АНДРЕЈ ТУЧЕВИЋ III-3

Да л'ћу икад некоме бити сидро?

Носим море у грудима, тихо, дубоко,
да се сваки талас не види голим оком,
да се свака патња не препозна,
да што краће траје, да моје њежно срце
никад не стаје.

Сви траже ватру што кратко плане,
почетак који обећа рај,
а ја сам једина остајала тихо
кад свему другом дође крај.

Да л'ћу икад некоме бити разлог
да не оде кад постане тешко,
или сам само пролазна снага
што воли дубоко, али нијемо?

Свима била лука без имена,
свима који су бјежали од себе,
свима дала тишину и мир,
ал'ко је остао уз мене?

Да л'ћу икад бити некоме сидро?
Да ли ће неко видјети снагу моју,
или ћу остати тишина и туга,
брод што плови сам кроз олују?

Да л'ћу икад некоме бити сидро?
Или ипак носити мир кад олуја бије,
чувати срце кад се свијет руши,
не дозволити да се љубав крије,
нити да их свијет гуши.

У свијету гдје љубав пролази мирно,
Да л'ћу икад некоме бити сидро?

МИЛЕНА ПОПОВИЋ I-4
ПРЕДМ. ПРОФ. ВАЛЕНТИНА РАДОЊИЋ

Посебна

Недалеко од куће моје,
поред једног усамљеног пута,
у земљи дубоко,
као тајне стоје
жбунови црвених ружа.
Међу њима, једна је жута.

Та једна на тебе подсети ме.
Да ли знаш? Често се то питам.
На лицу ми измами осмех,
а несташно срце одмах мења ритам.

Да те уберем хтедох, но трње ме спречи.
Склоних руку, па се сада бојим
да од туге можеш увенути.

Зато, главу горе, ружо моја,
жута је моја омиљена боја.
И знај, увек, где год да си,
ја ћу тебе изабрати.

ТАЈАНА ДАКИЋ II-1
ПРЕДМ. ПРОФ. НАТАША ДЕСПОТОВИЋ

Кад би наше очи говориле

Кад би наше очи говориле,
њежно и тихо би шапутале
о природи, њежној и љупкој.

Говориле би како је диван
осмијех,
на лицу твом и мом
у огледалу извора нашег.

Када би наше очи говориле,
рекле би да застанемо и
уживамо
у тренутку заласка сунца
и таласу који хучи.

Очи би рекле:
застаните, снијевајте, заплешите...
Очи говоре више од ријечи.

ЈЕЛЕНА РАЖНАТОВИЋ II-1
ПРЕДМ. ПРОФ. НАТАША
ДЕСПОТОВИЋ

Она

Учили су је да ћути. Нису је питали.
Само су је гледали
Као да је статуа,
Она која не треба да дише.

Ипак је само женско име,
Без презимена.
Посјед којим се хвалиш,
Ослонац и твоје право.

Какво је то право
Када њу сијече као ножем
Сваким погледом,
Сваком изговореном ријечју?

Да ли је свијет слијеп
Или се срами да види
Да корацима снова
Нестаје снага?
Сваки њен напор, борба
Треба да освијетли
Ону претходну.

Још једном, у тој тишини,
На сваком кораку,
У сваком даху,
Види руке спремне да је свежу,
Зауставе, покрију уста.

Не.
Неће бити твоја тишина,

Твој мир, ослонац.
Она неће бити твоје право.
Нећеш моћи да је сломиш,
Да је склониш и ућуткаш.

Јер...
Она није само нечија сестра.
Она није само нечија кћерка.
Она није само нечија мајка.
Она је и само **Она**.
Истина коју више не могу
избрисати твоје очи.

КСЕНИЈА СТАМАТОВИЋ III-5
ПРЕДМ. ПРОФ. ЖИВАНКА
КРГОВИЋ

Живот без филтера

Не желим свијет гдје је све испеглано, лица савршена, ријечи пажљиво одмјерене.

Хоћу живот што мирише на јутарњу кишу, на непроспаване ноћи, на смијех до суза, на грешке које учимо да волимо.

Јер прави осмијех није под свјетлом ринга, већ онај што се појави сам, у тишини собе, кад схватиш да си жив — иако ниси савршен.

Живот без филтера није ружан, он је сурова стварност. То су огреботине на кољенима, ријечи што побјегну прије но што их средиш, срце које се усуди да покаже ожилјке.

Без маски, без лажних поздрава, без „све је океј“ кад није.

Јер, тек кад скинемо филтере, видимо боје које су стварно наше.

И тек тада, свијет постане дом.

НАЂА СТАНИШИЋ I-4

МЕНТОРКА : ВАЛЕНТИНА РАДОЊИЋ, ПРОФ.

(Друго мјесто на конкурс Секретаријата за спорт и младе Општине Бар)

И најмање светло разбија таму

Одрасли ми често говоре да не разумем многе ситуације јер сам још увек мала, али да ћу их разумети кад порастем. Међутим, кад их питам зашто мрак долази у моју собу свако вече, немају одговор. Изгледа да ни они још увек нису довољно одрасли да то схвате. Зато питам тебе, малена звездо: Зашто је мрак тако брзо, тако тихо дошао?

Он као да је чекао иза угла да трепнем, па да прогута све што сам знала. Малочас је све било нормално, а онда се појавио мрак и свет је постао превелик за моје малене руке и претежак за моја мала плећа. Можда се шуњао полако, као ветар што гура врата која никад нисам добро затворио. Врата се само одједном залупе и мрак прогута све. И сада је ту. У мојој соби. Тај велики страшни мрак, кога се боје сва деца, који као да има своје мисли и своје ствари које не смем да дирам. Гледам околу, тражећи некога ко зна шта да уради када свет потоне у таму, али нема никога. Само ја и моје срце које удара као да покушава да побегне из мене. Онда подигнем поглед. Не зато што сам храбар, него зато што доле нема ничега што би могло да ме смири. И тамо, високо, стоји једно мало светло. Тако слабашно, тако сићушно, као да ће га први следећи ветар угасити. Али оно затрепери само

Живот без филтера

У свијету стаклених екрана гдје се лице претвара у слику, а душа нестаје у одсјају- ми учимо да живимо површно.

Навикли смо да бришемо тугу, да уређујемо срећу, да свака мисао мора бити „лијепа“. Али, испод свих боја и свјетлости, чека тишина- она која нас подсећа да постојимо.

Живот без филтера није повратак прошлости.

То је повратак истини.

То је када погледаш небо

И не тражиш угао ни свјетло.

Када разговараш, а не објављујеш.

Када живиш тренутак, а не доказујеш га.

Јер права љепота нема сјај екрана, већ топлину погледа.

Нема лајк, већ додир.

Нема маску, већ лице које дише.

Скинемо слојеве тишине и сумње.

Успоримо дах.

Замислимо свијет

у којем је искреност норма,

а не ризик.

Тада ћемо схватити-

да живот без филтера није губитак боје,

већ повратак свјетлости.

ХАНА ХАЦИБЕГОВИЋ I-5

МЕНТОРКА : ВАЛЕНТИНА РАДОЊИЋ, ПРОФ.

(Специјална награда на конкурс Секретаријата за спорт и младе Општине Бар)

једном, као да се тек тада сетило да постоји. То светло је она, моја малена звезда. Она чини да нешто у мени задрхти, онако да се најежим. И онда помислим да се можда и она плаши. Можда не зна зашто је ноћ постала тако густа. Можда само стоји ту јер не уме да оде, али ја је разумем.

Ни ја не знам зашто се осећам овако малено у сопственој соби. Не знам зашто мрак изгледа као да дише, као да чека нешто што не умем да објасним. Али оно светло горе, онако малено и топло, још увек сија. Можда дрхти, можда се плаши, али траје. И можда, ако оно може да остане тако нежно, тако тврдоглаво, тако пуно наде, можда могу и ја.

ЈОВАНА ВУЧИЋЕВИЋ II-5

МЕНТОРКА: НАТАША ДЕСПОТОВИЋ, ПРОФ.

(Треће мјесто на конкурс ОО Црвени крст Бар)

Scripta manent

Школско литерарно такмичење

Школско литерарно такмичење, којим се обиљежава 23. април, Дан књиге и ауторских права, већ дуги низ година одржава се у организацији професорице **Живанке Крговић**. Ни ове године традиција није изневјерена. Интересантно је да је највише ученика било из трећег разреда. Теме су биле: Scripta manent (Написано остаје), (Не) моћ ријечи, Циљ је аутентичност, а не савршенство и Што је твоје, доћи ће; што није, проћи ће.

Најбољи рад написала је **Нада Зарубица III-5** и освојила 1. мјесто. Друго мјесто освојила је **Матеа Мрдак III-5**, а треће мјесто **Хана Хаџибеговић I-5**.

За вас смо издвојили најљепше редове из најбољих радова:

„ (...) Истина је да је прави пут онај којим се рјеђе иде, и да то није нужно онај најстрожи и најсуровији. Човјек који жели да оствари свој циљ мора да научи да заволи и процес којим се до њега долази и да схвати да свака тачка у линији напретка не мора бити савршена. Циљ није радити све без грешке, бити савршен човјек по мјери других, већ пронаћи своје „ја“ у свему што радимо, на начин који је **нама** најбољи. Бити аутентичан у животу и донијети свијету оно што на такав начин није раније приказано, вриједније је од сваке уџбеничке тачности и исправности. Креативни процес је нешто јединствено за сваког од нас, а његова правила сами стварамо, јер не постоји нико и ништа што је у свачијим очима савршено.“
(Нада Зарубица III-5)

„ (...) Права лепота живљења је у храбрости да се остане свој, потпуно аутентичан. Иако маса често осуђује појединца који не жели да јој се приклони, ипак, боље то – него изгубити себе. Те осуде је најбоље прихватити као комплимент, јер долазе од људи који нису имали довољно храбрости да буду своји по цену осуде или тога да буду погрешно схваћени.“
(Матеа Мрдак III-5)

„ (...) Када нас заобиђе нешто што јарко желимо, никада не кажемо: „Можда је тако требало да буде.“ Желимо да добијамо све одмах, али живот није увијек такав – треба да научимо да чекамо, јер оно што је вриједно не долази одмах, долази онда када ми будемо спремни за то... Оно што није наше, заобилазиће нас, пролазиће нам „испред носа“, али нам се свакако неће догодити.“
(Хана Хаџибеговић I-5)

„ (...) Живот пролази, тече као ријека својим током у једном правцу. Све што једном ријека понесе, не враћа се. Тако и вријеме. Како пролази вријеме, пролазе и догађаји и осјећања, а писање је мост који не да да наше успомене пропадну у

дубоки, мрачни кањон заборав.“
(Данка Лончина III-4)

„ (...) Данас су сви стандарди постављени високо, а за аутентичност је потребна храброст. Људи се плаше осуде и крију у сјенци других, јер је тако најсигурније. Они који одступе од уобичајеног – буду понижени и повријеђени. А да ли се икада запитамо ко је кривац, ко је поставио те „стандарде“?“
(Мина Караџић III5)

ЛИТЕРАРНА СЕКЦИЈА

Креативност која се ИСПЛАТИ

Био је то само још један час код наставнице **Александре Матовић**, на којем се обрађивала тема уговора о продаји у оквиру предмета Послови правног промета. За ученицу II-4 одјељења, **Медину Реџеповић**, тај час имао је посебно значење. Док су остали ученици упознавали нове појмове, она је у њима препознавала нешто што јој је већ блиско и познато.

Користила је стручну терминологију с лакоћом, показујући познавање обавеза уговорних страна, основних елемената уговора, попут цијене и рока, као и права која припадају продавцу, што није промакло наставници. На питање одакле такво знање, Медина је открила дио своје свакодневице – већ неко вријеме бави се израдом и продајом ручно прављених свијећа. Управо кроз тај рад научила је много о продаји, купцима и вриједности уложеног труда.

Њена прича почиње из велике љубави према креативном раду. У тој идеји није била сама – подршка породице и пријатеља била је присутна од самог почетка. Први кораци били су скромни: неколико калупа, фитиља и приступачни материјали. Свијеће које је израђивала најчешће су биле поклони најближима, али су већ тада носиле посебну вриједност.

Временом се јавила жеља да се тај хоби развије у нешто више. Уз труд и одрицање, успјела је сакупити уштеђевину и одлучила да уложи у свој рад. Отварање продајног профила био је важан корак, као и набавка квалитетнијих материјала из других држава. Убрзо су људи препознали њен труд, а прве наруџбе донијеле су додатни мотив и вјеру у успјех.

Данас се Медина овим послом бави професионално. Посједује сву потребну опрему, пажљиво бира материјале и непрестано ради на свом усавршавању. Њени радови могу се видјети и на базарима, гдје са поносом представља оно што је настало из једне идеје и много уложеног труда.

Ова прича показује да се иза сваког успјеха крију посвећеност, подршка и вјера у сопствене могућности, али и да знање стечено у школи може пронаћи своје мјесто у стварном животу.

ЕМИНА МУРАТОВИЋ II-4

Од љубави, вјере и наде - до Наде у врху Државног такмичења

Већ од обавјештења да ће ове године у Државно такмичење бити укључен и предмет Црногорски-српски, босански, хрватски језик и књижевност, знали смо да имамо заинтересованих ученица.

Храброст и жељу да се такмиче показале су три ученице из одјељења III-5: **Амина Пековић, Матеа Мрдак** и **Нада Зарубица**.

Школско такмичење одржано је 9. децембра 2025. По предоченим правилима, услов за Државно такмичење је био довољан број бодова на школском, односно 75% тачних одговора. Тај услов су испуниле Матеа и Нада, које су се и такмичиле на државном нивоу. Ученицама је менторка била проф. **Живанка Крговић**. По броју бодова на Државном такмичењу, Матеа Мрдак је била девета, а Нада Зарубица друга. Пошто је Испитни центар донио одлуку да се прва награда не додијели, Нада Зарубица је награђена трећом наградом.

Како су текле припреме за такмичење, само такмичење и шта се све догађало послје њега, виђено очима учеснице, Матее Мрдак, изгледа овако:

Нијесмо могле ни замислити да ће припреме бити толико захтјевне. Ми, као ученице трећег разреда, требало је да се такмичимо у категорији III и IV разреда свих средњих школа, па и гимназија. Знале смо да гимназијалци имају четири часа седмично, а ми три. Такође смо знале да су у старту у предности били ученици IV разреда. Заправо, ми смо са нашом менторком морали „прећи“ градиво IV разреда. Припреме смо започеле и прије школског такмичења, које је одржано 9. децембра, све до 21. 2. 2026. Морале смо и зимски распуст искористити за учење код куће, уз инструкције наше менторке, професорице Живанке Крговић. Наравно, обновили смо и градиво I и II године, које смо због наше оптерећености стручним предметима, прилично заборавиле. Ипак, знале смо да одустајање није опција.

Сматрам да је сâмо учешће на Државном такмичењу успјех, а камоли Надина освојена награда. Могу само да замислим колико се и код куће припремала, поред тога што смо долазиле прије и остајале послје наставе. Спремале смо се са нашом менторком 3-4 пута седмично, по час

Свечано проглашење најбољих ученика и додјела награда одржано је у Великој сали Музичког центра у Подгорици. Догађај су организовали Министарство просвјете, науке и иновација и Испитни центар Црне Горе. Свечаности су присуствовали представници Владе, Скупштине, дипломатског кора, међународних и невладиних организација, као и родитељи и ментори награђених ученика. Било је заиста свечано у правом смислу те ријечи.

„Драго ми је да је мој успјех обрадовао многе: моју породицу, менторку, разредну, (професорицу Ивану Ковач), као и моје професоре других предмета, који су ми честитали. Лијепо је кад осјетиш да се твој успјех доживљава као успјех цијеле школе. Менторка ми је припремила изненађење (славље са тортом) са професорицама које су ми своје часове понекад уступале за вјежбање. То су професорице Крагуљ Тања и Вукотић Викторија. Свима сам веома захвална,“ рекла је Нада.

Питала сам Наду хоће ли се и догодине такмичити. Одговорила је:

„Не знам. Видјећу.“

Надам се да ће поново добити ту жељу, јер од жеље све почиње.

или два. Нарочито тешко нам је падало остајање петком послије часова. Ипак, вриједјело је труда. Нада је награђена трећом наградом. Међутим, по броју бодова она је друга у Црној Гори. Испред ње је само ученица IV разреда гимназије. То довољно показује да је Надин успјех изузетан.

Тако је Нада - од **љубави** према књижевности и језику, преко **вјере** у себе и **наде** у успјех, достигла ученички државни врх.

МАТЕА МРДАК III-5

Модерне женске фризури

Најчешћи избори данашњих жена

Трендови данас

Данашњи трендови у женским фризурама наглашавају природан и опуштен изглед. Све више се цијени коса која изгледа здраво, сјајно и његовано, уз минимално стилизовања. Популарни су волуминозни стилови и лагана текстура која даје коси покрет и живост. Такође, у фокусу су практичне фризури које се лако одржавају и прилагођавају свакодневним обавезама, али и даље изгледају модерно и елегантно.

Боб фризура

- Боб фризура је једна од најпопуларнијих и безвременских женских фризура.
- Карактерише је дужина до браде или рамена, а може бити равна, слојевита или асиметрична. Ова фризура је практична за одржавање и лако се стилизује, због чега је идеална за свакодневне прилике.
- Боб фризура одговара различитим облицима лица и типовима косе, те увијек изгледа модерно и елегантно.

Дуге слојевите фризури

- Дуге слојевите фризури су веома популарне јер коси дају волумен, покрет и природан изглед.
- Слојеви помажу да коса не изгледа тешко и равно, већ лепршаво и живахно. Ова фризура је погодна за различите типове косе и лако се прилагођава различитим стиливима – од равне до таласасте или коврцаве косе.
- Такође, омогућава разноврсно стилизовање и идеална је за жене које желе задржати дужину уз модеран изглед.

Рихи фризура

- Рихи фризура је кратка и модерна фризура која наглашава црте лица и даје одважан, самоуверен изглед.
- Карактеришу је кратко ошишане стране и потиљак, док је коса на врху често нешто дужа ради лакшег стилизовања. Врло је практична за одржавање и идеална за жене које желе једноставну, али упечатљиву фризуру.
- Рихи стил може бити класичан, разигран или елегантан, у зависности од начина обликовања.

Кератин

- Кератин је популаран третман за косу који служи за њено заглађивање, јачање и обнављање.
- Овај третман храни косу протеинима, смањује коврцавост и олакшава свакодневно стилизовање. Након кератинског третмана, коса постаје сјајнија, мекша и равнија.
- Ефекат може трајати неколико мјесеци, уз правилну његу и коришћење одговарајућих производа.

Бојење

Бојење косе је такође важан дио модерних фризура јер омогућава промјену изгледа и истицање личног стила. Данас су посебно популарне технике попут балажажа и омбреа, које дају природан прелаз између нијанси. Такође, у тренду су и природне боје које наглашавају сјај и здрав изглед косе. Правилно фарбање и њега након третмана кључни су за очување квалитета и дуготрајности боје.

У закључку

Модерне женске фризури нуде велики избор стилова који се могу прилагодити различитим укусима и потребама.

Било да је ријеч о кратким, средњим или дугим фризурама, најважније је да коса буде његована и здрава.

Правилан одабир фризури и боје може нагласити природну љепоту и самопоуздање, док редовна њега осигурава дуготрајан и уредан изглед.

КАТАРИНА ХИЗНИЧЕНКО II-6

Модерне мушке фризуре

Модерне фризуре данас представљају спој стила, личности и практичности. Све више младића бира фризуре које су једноставне за одржавање, али истовремено изгледају модерно и уредно. Представљамо неке од најпопуларнијих фризура данашњице.

FADE фризура

Fade је једна од најпопуларнијих фризура у посљедњих неколико година. Карактерише је постепени прелаз са кратке на дужу косу.

Особине

- Може бити ниски, средњи или високи fade
- Праве се чисте контуре на челу и са стране
- Лако се комбинује са другим стиливима

Предности:

- Увијек изгледа уредно
- Погодна за школу и свакодневне активности
- Једноставна за одржавање

- Може се стилизовати гелом или воском
- Даје волумен коси

Textured crop

Ова фризура је кратка и природна, са наглашеном текстуром на врху.

Особине:

- Кратке стране
- Благо неуредан изглед
- Често има кратке шишке

Предности:

- Врло лака за одржавање
- Не захтијева пуно стилизовања
- Изгледа природно и модерно

UNDERCUT фризура

Undercut је фризура гдје су стране јако кратке, а горњи дио косе дужи.

Особине:

- Велика разлика између дужине горе и са стране
- Горњи дио се може стилизовати на више начина
- Популарна међу младима

Предности:

- Модеран и упечатљив изглед

Средње дуга коса (messy stil)

Ова фризура је опуштена и мало "разбарушена".

Особине:

- Дужа коса на врху и са стране
- Природан пад косе
- Мање прецизне линије

Предности:

- Опуштен и модеран стил
- Не захтијева често шишање
- Дobar избор за гушћу косу

Модерне фризуре нуде велики избор стилова за свакога. Било да волиш уредан изглед или опуштени стил, важно је одабрати фризуру која одговара твојој личности и начину живота. Правилно одржавање и редовно шишање помоћи ће да фризура увијек изгледа добро.

АМАР ЗВЕРОТИЋ II-6
АМЕР КУРТОВИЋ II-6

Ове године је одржано треће такмичење у шишању, у Бару, у спортској дворани "Тополица". Организатор је била наша школа и **Санида Лаковић**, сарадница у настави.

РЕТРО ЈЕ ИН

Прошлост на писти

Кажу да је мода вјештина увјеравања да нешто има смисла, чак и када нам се чини да нема. Временом се навикнемо на тренд, па нам се "присвиђа". Само да то "временом" не потраје предуго, јер трендови се доста брзо и мијењају, зар не?

Значи ли то да промјена доноси нешто сасвим ново? Да ли је сваки нови модни стил заиста нов, или је само добро спакован повратак у прошлост?

Вјероватно нијесте ни свјесни да ваша сљедећа омиљена одјевна комбинација већ годинама стоји у мамином ормару и само чека да је поново неко открије. Док нас продавнице свакодневно бомбардују трендовима који трају једва једну сезону, најзанимљивији стилови се заправо крију у комадима који су настали деценијама прије него што смо се родили.

Није ствар у томе да мода нема нових идеја, већ су неке ствари једноставно превише добре да би остале заборављене. Обући мамин стари сако или татину кошуљу данас није само практично, већ је то врхунац стила. У свијету гдје сви полако почињу да личе једни на друге јер купују на истим мјестима,

повратак коријенима је најлакши начин да заиста будете аутентични и своји.

А који се то заправо комади крију у ормарима наших родитеља, а данас су апсолутни хит?

Texas јакне:

Ако постоји један комад који је преживио све модне катастрофе, то је тексас јакна. Али можемо да заборавимо на оне танке и тијесне моделе; у моду се вратио прави, чврсти тексас који изгледа као да има своју причу. Гледајући слике из младих дана наших родитеља, можемо уочити како су сви уклапали боју тексас

јакне са фармеркама. И наравно, та комбинација не би била употпуњена без легендарних „старки“. Данас нам оне углавном служе за опуштање озбиљних комбинација.

Pencil сукње:

Овај комад који на први поглед изгледа као да би нашао мјесто на неком састанку или у школи, али вријеме је да промијените мишљење. Оне су биле ношене са свиленим кошуљама и обавезно штиклама. Тај спој је био симбол елеганције и озбиљности. Контраст је једна од чешћих појава када је мода у питању.

Slip хаљине:

Ако у ормару пронађеш сатенску хаљину која личи на спаваћицу, честитам, јер сте управо угледали најсвестранији комад одјеће ношен деведесетих година. Некада се носила дискретно, преко бијеле памучне мајице и наравно са аксесоарима, као што су минђуше и огрлице које би накнадно истицале љепоту саме

хаљине. Данас слип хаљина иде уз буквално све. Може се носити преко фармерки, са lijепим сандалама. Баш као и на слици, акценат је на једноставности која оставља простор за игру са аксесоарима. Најбоље од свега? Толико је лагана и удобна да ћете заборавити да је носити, а изгледаћете као да сте управо сишли са модне писте.

Женска одијела јарких боја:

Сива и црна одијела која подсећају на канцеларију остају у забраву. Овдје причамо о зеленој, пинк или плавој боји које „вриште“ самопоуздање. Ово је комад који се не носи да бисте се уклопили, већ да бисте били примјећени. Деведесетих су ова одијела била симбол моћних жена. Носила су се уз велике минђуше, упечатљиву шминку и фризуре са много волумена. Данас више не морамо да будемо „скоцкани“ од главе до пете. Најјачи трик

је да „разбијете“ одијело јесте да га комбинујемо са обичним одјевним комадом.

Корсети:

Данас корсет више није нешто што се крије испод одјеће. Напротив, он је ту да буде у центру пажње, а најбоље од свега је што више није онако неудобан као што је био некада. Корсете су носили углавном као базу као нешто што обликује струк испод балских хаљина или свечаних комплета. Било је то строго, скривено и резервисано само за најпосебније прилике. Ретко ко би се усудио да га обуче као самосталан топ, јер се то тада сматрало превише смелим. Данас правила не постоје и корсете на дјевојкама можемо видјети у пару са фармеркама и некад испод широког сакоа.

Изгледа да су наши родитељи ипак били у праву када су рекли: „Немој то бацити, опет ће се носити!“ Деведесете су службено преузеле наше ходнике и инстаграм профиле,

подсећајући нас да мода кружи брже него што мислимо. И не заборави да је најбољи модни додаток твоје самопоуздање!

ПРИРЕДИЛА ВИНКА ЗЕЦ III-5

О правилима лијепог понашања

„Лијена ријеч гвоздена врата отвара.“

„Како се у гори виче, тако из горе одзвања.“

Ове народне пословице говоре довољно о важности лијепог понашања. Ове мудрости, настале давно у народу, у бурним временима савременог доба изгледа да су прилично заборављене. На прагу новог времена, у којем се путује и стварају нова пословна и лична познанства и пријатељства, често долазимо у ситуацију у којој је лијепо понашање необично важно.

Увијек су постојала правила о лијепом понашању. Ми сами одлучујемо када и како ћемо их примјењивати. Она више нису крута и формална. У току је процес њиховог непрестаног прилагођавања нашим приликама и нашим људима. Она нам помажу да изградимо лични смисао за склад, а самим тим и оплеменимо међусобне односе. Тако можемо да избјегнемо многе неспоразуме у комуникацији. Обзир правима и осјећањима других није само основно правило понашања код куће, на јавним мјестима и у друштву, већ је основ на коме је изграђен цјелокупни друштвени живот.

„Ако желиш да успијеш, прво прочитај неку књигу о лијепом понашању.“

Бонтон представља скуп правила лијепог понашања у друштву. Он подразумијева поштовање других, пристојну комуникацију и прилагођавање ситуацији у којој се налазимо.

Суштина је у опхођењу у друштву, јер човјек је социјално биће.

У друштву увијек треба да се понашамо онако како бисмо жељели да се други понашају према нама. Због тога увијек треба бити културан и цивилизован.

У друштву не можемо увијек рећи све што нам падне на памет, јер можемо увриједити некога.

Не треба никоме ласкати, нити се понашати сервилно, ма како важне особе биле с нама у друштву. Зрела личност никада неће прихватити да се неко према њој тако опходи.

Не треба ићи ни у другу крајност, па друге доводити у непријатну ситуацију или се на други начин понашати нецивилизовано. Друштво вас због таквог понашања може одбацити.

Не сматра се лијепим понашањем ако је неко претјерано причљив, па други не могу да дођу до ријечи од њега.

Не треба бити ни превише ћутљив, већ, као и у свему, и у томе треба наћи праву мјеру.

Не треба говорити о другима у негативном контексту, нарочито ако нису присутни.

Ако о некој теми не знамо довољно, боље је да се не укључујемо много у расправу, јер можемо испасти смијешни. Може се десити да нам убудуће не повјерују, иако стварно посједујемо знање.

Не смијемо настојати да у сваком тренутку будемо у центру пажње. Људи се тешко одлучују за трајно пријатељство с таквим особама.

Свој ауторитет ћемо успоставити само знањем и културним понашањем.

Ако се према некоме опходимо подругљиво, вријеђамо га или потцјењујемо, првенствено себе деградирамо као личност, а не особу којој се обраћамо. Такво понашање може да се прихвати само у средини у којој су искривљене друштвене вриједности.

Пожељно је бити духовит, али се не треба шалити на туђи рачун, јер увијек може да се деси да нам особа одговори тако да извучемо дебљи крај. Шала никада не смије да се претвори у увреду.

У друштву се никако не смије говорити о интимном породичном животу, било да је у питању сопствена или туђа породица.

Непристојно је причати о физичким манама ако је у друштву особа с таквим недостатком.

Треба избегавати поштапалице јер се оне у изражавању користе ако особа има сиромашан рјечник или мало знања о ономе о чему говори. Лош је непристојније употребљавати вулгаризме,

који су, нажалост, у посљедње вријеме постали својеврсна особеност говора младих особа.

Непристојно је у друштву наметати своје теме за разговор, нарочито ако нису занимљиве другим особама.

Врло је некултурно обећати, па не испунити обећање, а нарочито још и заборавити да се извинимо и дамо објашњење. Ако патимо од заборавности, треба користити свеску или роковник да бисмо се благовремено подсјетили на своје обавезе.

У случају саобраћајних незгода, елементарних непогода и других сличних ситуација, потребно је показати солидарност према другима и њиховој имовини да би се ублажиле настале посљедице. У таквим приликама не треба се строго придржавати бонтона, већ настојати да у сваком смислу помогнемо другима у невољи.

Иако се пријатељи међусобно понашају мање

формално него познаници, то ипак не треба да значи да према пријатељу треба бити мање љубазан него према познанику. Пријатељу не смијемо наметати своје мишљење. Пријатељство нам је потребно и у добру и злу, зато га морамо чувати.

Чак иако се одселе далеко од нас, с правим пријатељима не прекидамо контакт и међусобно се помажемо. Међутим, ако послје дужег раздобља без контакта утврдимо да с пријатељима више немамо заједничких склоности и мишљења, нисмо обавезни да пријатељство поново оживљавамо. Пријатељи су они с којима имамо заједничка интересовања.

Бонтона се треба придржавати јер **„уљудност не обогаћује само онога који је прима, већ и онога који је даје.“**

АЊА БУРЂЕВИЋ III-5

Дан сигурнијег интернета

У понедељак, 10.02.2026. године, ученице II и III разреда образовног програма Техничар за шпедицију, царину и организацију транспорта: **Виолета Кривокапић, Тамара Ковачевић и Милица Раковић**, заједно са ученицом II разреда образовног програма Ветеринарски техничар **Зораном Мрдак**, ишле су у Подгорицу у пратњи професорице информатике **Сузане Балтић**. Повод одласка био је излагање презентације на тему Дан сигурнијег интернета, коју су ученице заједничким снагама припремиле у учионици школе. Догађају су присуствовали бројни представници Министарства просвјете, науке и иновација. Такође су били присутни и ученици и професори из још пет црногорских школа, који су представили своје идеје, да укажу на важност

безбједног и паметног коришћења интернета. Наше ученице су, представљајући презентацију посвећену Дану сигурнијег интернета, истакле значај заштите личних података, опасности на друштвеним мрежама и сајбер насиља уопште. Кроз тимски рад показале су да се заједничким снагама може постићи велики успјех и жељени циљ. Након презентација услједила су питања и размјена мишљења. Ученице су имале прилику да чују искуства и идеје ученика из других школа.

„Одлазак у Подгорицу био је за нас једно ново и значајно искуство. Имале смо прилику да представимо свој рад представницима Министарства просвјете, науке и иновација и ученицима других школа. Овај догађај нам је помогао да научимо више о интернету и стекнемо додатно самопоуздање“, рекле су ученице.

Иако сам догађај није био такмичарског карактера, само учешће и представљање школе на оваквом скупу представља велико искуство и част. Заједничко путовање и вријеме проведено ван учионице додатно су оснажили пријатељство међу ученицама.

„Било нам је задовољство да представимо нашу школу“, закључиле су ученице.

МИЛИЦА РАКОВИЋ II-4

Млади еко-репортери

Ученице Средње стручне школе **Далија Ибришимовић, Лејла Демировић и Кана Ћерић** су видео-радом „Рецепт за опстанак“ освојиле **прво мјесто** у конкуренцији младих од 15 до 19 година на конкурсима „Млади еко-репортери“, који је по 19. пут организовала невладин организација ЕКОМ у оквиру програма Фондације за еколошку едукацију. Свечана додјела диплома најбољим еко-репортерима уприличена је у Заводу за школство, поводом обиљежавања Дана планете Земље.

Њихов рад бави се темом безбједности хране у контексту климатских промјена, са циљем да укаже на значај очувања животне средине. Снимљен је

на пијаци у Старом Бару. У раду се појашњавају важни еколошки појмови попут хигијенског пакета, скупа правила Европске уније која се односе на безбједност хране, као и тзв. закона „5Д“, који убухвата мјере заштите: деодоризацију, дезинфекцију, дезинсекцију, деконтаминацију и дератизацију. Менторке награђеног рада биле су професорице **Тања Крагуљ** и **Валентина Радоњић**.

Рад ових талентованих ученица ушао је у ужи избор од 11 радова из цијеле државе који су се квалификовали за **међународно такмичење**.

ТАЊА КРАГУЉ, ПРОФ.

Врела удица Да ли нам клима мијења јеловник?

Док се Јадран загријава, аутохтоне врсте риба бјеже у дубину, а на њихово мјесто долазе опасни „дошљаци“. Колико је безбједна храна коју једемо у Чању?

У увалама Чања, од Црног рта до Бисерне обале, локални рибари овог љета у мрежама и на удицама не проналазе само рибу, већ и јасне знакове глобалне еколошке кризе. Климатске промјене више нијесу апстрактна пријетња о којој слушамо на телевизији – оне су постале дио свакодневице и питање безбједности хране на нашим трпезама. Све топлије

Слика 1. Свјеже уловљене лигње поређане дуж обале у Чању свједоче о богатству мора.

море утиче на брже кварење улова, али и на појаву нових, потенцијално опасних врста које раније нијесу насељавале овај дио Јадрана.

ТРАДИЦИЈА ПРЕД ИЗАЗОВОМ

Рибарство у Чању је више од посла – то је наслијеђе које се преноси генерацијама. Међутим, море које се мијења брже него икада прије ставља то наслијеђе на озбиљан тест. Искуство које су рибари деценијама градили данас више није довољна гаранција сигурног улова. Сезоне су непредвидиве, врсте се мијењају, а ризици расту.

ПРОБЛЕМ КОЈИ СЕ НЕ ВИДИ НА ПОВРШИНИ

Проблем са којим се суочавамо је двострук – еколошки и здравствени. Пораст температуре мора ствара идеалне услове за развој бактерија и паразита, због чега се риба квари знатно брже него

Слика 2. Рибари из Чања окупљени након изласка на море – заједница која прва осјећа посљедице климатских промјена.

раније. Аутохтоне врсте попут барбуна и букве повлаче се у дубље, хладније слојеве, док њихово мјесто заузимају инвазивне врсте из топлијих мора.

Ако се не прилагодимо новим условима – бољим хлађењем улова, строжим контролама и едукацијом становништва о новим врстама риба – безбједност хране у приморским мјестима попут Чања може бити озбиљно угрожена.

ГЛАС САОБАЛЕ

„Море је постало као супа,“ каже Марко, дугогодишњи рибар из Чања.

Слика 3. Рибари из Чања на мору испред Краљичине плаже, гдје се промјене у Јадрану најприје осјете кроз свакодневни улов.

„Риба коју смо раније без проблема носили кући, сада се квари дупло брже. Ако се лед не стави одмах, улов више није за јело. Данас трошимо три пута више леда него прије десет година.“

Посебну забринутост изазивају и нове, тзв. тропске врсте, попут четворозупке, које у свом месу садрже токсине отпорне на кување и пржење.

Промјене у Јадранском мору нијесу далека будућност – оне се већ дешавају у мрежама локалних рибара и на нашим трпезама. Чањ је мали приморски град, али проблеми које његови рибари данас примјећују, исти су они са којима ће се сјутра суочити читав Медитеран.

Ако не научимо да слушамо море и оне који од њега живе, ризикујемо да изгубимо не само традицију, већ и основно право – право на безбједну храну.

НАЂА СТАНИШИЋ I-4
(Рад је похваљен на конкурс у “Млади еко-репортери 2026”)

Битка за опстанак обале

Еколошки проблеми црногорских плажа представљају један од највећих изазова са којим се суочава развој туризма, као и актуелна урбанизација. Иако је обала ове земље некада била за једну од најчистијих и најљепших, данас се суочава са бројним изазовима који штете природним ресурсима, биодиверзитету и дугорочној одрживости туризма.

Прије свега, неконтролисана урбанизација значајно је промијенила изглед и функцију обале. Градови попут Будве и Улциња доживјели су невероватну експанзију у изградњи разних објеката, често без адекватног планирања и поштовања еколошких стандарда. Изградња хотела, апартмана и туристичке инфраструктуре нарушила је природне ресурсе, изазвавши ерозију обале и смањење природних заштитних појасева који штите копно од дјеловања мора.

Такође, један од проблема представља и загађење мора и плажа отпадом. Током туристичке сезоне количина пластике, комуналног отпада и отпадних вода вишеструко расте. Недовољно развијени системи за управљање отпадом доводе до тога да дио загађења завршава директно у мору. Посебно су угрожена осјетљива подручја попут Боке Которске, гдје ограничена циркулација воде додатно погоршава утицај загађења.

Слика бр. 1 *Равнодушност или немар?*

Мјеста попут Велике плаже и Аде Бојане, суочавају се са негативним појавама масовног

туризма, нелегалном градњом и деградацијом екосистема. Уништавање дина, сјеча вегетације и неконтролисано коришћење простора нарушавају природну равнотежу и доводе до губитка биљних и животињских врста које су карактеристичне за ова драгоцјена подручја.

Слика бр. 2 *„Мрзи ме да ходам до најближег контејнера“*

Додатни проблем представљају климатске промјене, које утичу на пораст нивоа мора, чешће олује и убрзану ерозију плажа. У комбинацији са људским дјеловањем, ови процеси могу трајно промијенити изглед обале и смањити њену способност да подржава туризам и локалне заједнице.

Еколошка катастрофа црногорских плажа поред тога што је проблем природе, много је више проблем цијелога друштва и економије. Туризам, као кључна привредна грана, директно зависи од очуваности саме обале. Уништавањем природних ресурса угрожава се дугорочни развој земље и квалитет живота становништва.

Рјешење овог проблема захтијева одговорније управљање обалом, строжу контролу градње, ефикасне системе управљања отпадом и подизање

еколошке свијести грађана и туриста. Само успостављањем равнотеже између економског развоја и заштите природе, могуће је сачувати љепоту црногорских плажа за будуће генерације.

Фотографије као упозорење стварности

Фотографије које прате овај есеј представљају снажан и узнемирујући доказ стварног стања наших природних љепота обала Црне Горе. Умјесто призора нетакнуте природе и чистог мора по којима је приморје некада било препознатљиво, видимо нагомилани отпад, нехигијенске услове и равнодушност према простору који би требало да буде симбол природне љепоте. Ове слике нијесу само документ загађења — оне су визуелни доказ процеса који се већ годинама одвија дуж обале Јадранског мора. Управо зато представљају снажан увод у ширу причу о еколошкој катастрофи црногорских плажа.

Слика бр.3 Видимо ли само оно што нас интересује, или не видимо?

Фотографије – опис и значење

Фотографија бр.1 – Равнодушност или немар?

На овој фотографији контраст је врло упечатљив: људи се сунчају и одмарају док се непосредно поред њих налази велика количина разбацаног отпада. Овај призор показује колико је загађење постало свакодневно и прихваћено — чак ни

присуство смећа не спречава коришћење плаже.

Фотографија бр.2 - „Мрзи ме да ходам до најближег контејнера“

Ова фотографија говори како нема ко да покупи смеће, али људи и даље бацају отпад поред кесе, јер их мрзи да прошетају до празног контејнера који се налази неких педесет метара од њих.

Фотографија бр.3 – Видимо ли само оно што нас интересује, или не видимо?

На трећој фотографији види се како „лежи“ и велика количина разбацаног комуналног отпада близу купача, нагомиланог уз камени зид плаже. Пластичне флаше, кесе, амбалажа и разни остаци хране јасно указују да отпад није уклоњен дуже вријеме. Простор изгледа запуштено и нехигијенски, што указује на недостатак организованог чишћења и контроле.

Ове фотографије указују на неколико озбиљних посљедица:

- *Здравствени ризик – присуство отпада погодује развоју бактерија и загађењу мора.*
- *Уништавање екосистема – пластика и отпад директно угрожавају биљни и животињски свијет.*
- *Пад туристичке вриједности – загађене плаже нарушавају углед приморја као туристичке дестинације.*
- *Нормализација еколошког немара – људи настављају користити простор упркос очигледном загађењу.*

Фотографије зато нијесу само илустрација проблема — оне су доказ његових конкретних посљедица.

Загађене плаже нијесу изоловани инциденти — оне су симбол шире еколошке кризе. Ако се настави садашњи однос према обали, природне љепоте које су деценијама привлачиле туристе могле би постати само сјећање.

Рјешење захтијева одговорно управљање обалом, строжу контролу градње, ефикасне системе управљања отпадом и подизање еколошке свијести грађана и туриста. Само успостављањем равнотеже између развоја и заштите природе могуће је сачувати црногорске плаже за будуће генерације.

ДАНИЈЕЛ МАСОНИЧИЋ III-2
МИЛОШ ЂОКОВИЋ III-2

(Рад је похваљен на конкурсима „Млади еко-репортери 2026“)

Ученик **Никола Вујошевић** је награђен као један од најбољих ученика који се образују по моделу дуалног образовања. Његовим стручним упутствима можемо вјеровати.

Кварови на возилу који се могу отклонити без одласка код аутомеханичара

Аутомобили представљају једно од основних превозних средстава данашњице, а сваки квар може изазвати стрес или трошкове. Не мора сваки квар на возилу бити толико озбиљан. Доста кварова на возилима су ситнице које може човијек сам отклонити без одласка код аутомеханичара, било да се ради о пробушеној гуми, поквареном акумулатору, провјеравању течности у возилу или мијењању сијалица на возилу.

Врло је важно нагласити чињеницу да иако постоје кварови који се могу сами ријешити, увијек треба бити опрезан. Уколико нисте сигурни, било би пожељно да се ипак обратите људима који су обучени за то, аутомеханичарима.

ЗАМЈЕНА ПНЕУМАТИКА

Вјерујем да је овај квар свима врло познат. Наиме, ради се о замјени пнеуматика(гуме, точка) који је пробушен/исцијепан.

1. Прво је потребно осигурати Ваш аутомобил – убацили у први степен преноса(1. брзина) и подићи паркирну кочницу (ручна). Површина на којој се налази аутомобил би требала да буде равна, никако узбрдица или нека неравнина.
2. Након осигуравања самог аутомобила, потребно је обући сигурносни прслук (зелени) и поставити сигурносни трокут иза возила на удаљености од 10 – 15м.
3. Узимате кључ који се налази у пртљажнику Вашег аутомобила и са њиме отпуштате све шрафове. Не вадите их, једноставно их оставите да могу рукама да се скину.
4. Вадите дизалицу из пртљажника и подижете аутомобил. Дизалицу постављате испод означених стрелица које се налазе на тзв. банкинама аутомобила. Врло је битно да се дизалица постави на равну подлогу да се не би догодило да аутомобил склизне, или се дизалица искриви.

5. Уз помоћ кључа одвијате отпуштене шрафове и скидате пнеуматик.
6. Када сте скинули стари (пробушени/исцијепани) пнеуматик, из пртљажника вадите резервни пнеуматик.
7. Резервни пнеуматик постављате на главчину аутомобила и причвршћујете га шрафовима, наравно, уз помоћ кључа.
8. Спуштате возило на тло и скидате дизалицу, затим шрафове притежете кључем поново, ради сигурности.

Честитам, успјешно сте замијенили исцијепани пнеуматик!

ЗАМЈЕНА АКУМУЛАТОРА

Такође свима врло познат квар, који је врло лако ријешити само уз помоћ два до три алата.

- * За ову замјену биће Вам потребно неколико алата, мали крикет(гедора) и гедорица 10 или 11, зависи од возила, шрафцигер, (уколико се деси да клеме неће да се изваде јер су запекле.)
- Отворите хаубу на возилу. Врло је важно да кључ возила не буде у улошку контакт браве.

Акумулатори се најчешће налазе у горњем десном ћошку аутомобила.

- * На акумулатору ћете видјети + и - , наиме ради се о негативном и позитивном полу.
- * Уз помоћ горе наведених алата, скидате клеме са возила. Врло је важно да се клеме не додирују, јер могу изазвати кратки спој/варнице или могућност квара на неком елементу који се налази у возилу.
- * Уколико постоји заштитни држач акумулатора (банка) који штити акумулатор од помјерања лијево–десно, потребно је и њега скинути.
- * Након скидања клема акумулатора, потребно је извадити акумулатор и замијенити га

новим.

- * Када сте убацили нови акумулатор, враћате клеме. Врло је битно да пазите гдје ћете ставити коју клему, + мора бити на +, а – на –.
- * Када сте поставили клеме, притегнете их крикетом и вратите држач који ћете такође притегнути.

То је то, акумулатор је замијењен, а возило је спремно за паљење и за коришћење.

ПРОВЈЕРА ТЕЧНОСТИ У ВОЗИЛУ

У возилу се налази 8 течности, а ради се о сљедећим течностима: течност за брисаче, гориво, уље, серво уље, антифриз, уље мјењача и глицерин (кочиона течност).

Свака течност на возилу има своје мјесто, нпр. за течности попут течности за брисаче, антрифриза, глицерина или серво уља на њиховим “резервоарима” се налази MIN. и MAX. То означава колико је течности у самој резервоару. Уколико је течност на MIN, потребно је допунити ту течност до MAX.

Што се тиче течности попут уља мотора и уља мјењача, те течности се провјеравају уз помоћ мјерача уља или мјерне шипке мјерача уља и функционишу на истом принципу који сам горе навео.

ПОПРАВКА СИЈАЛИЦА

1. Стратујте возило и укључите свијетла на возилу. Након тога провјерите која сијалица је у квару (дуга, кратка, магленке, жмигавци,

штоп, рикверц).

2. Угасите возило и подигнете хаубу аутомобила (уколико је квар на предњим свијетлима, уколико је на задњим отворите гепек аутомобила). Врло је битно да извадите кључ из возила.
3. Сијалице се налазе на унутрашњем дијелу хаубе, одмах иза свјетала/фара и заштићене су најчешће гуменом заштитом која је округла.
4. Скинете ту округлу заштиту и можете прићи сијалицама. Неке сијалице скидате тако што их окренете у лијеву или десну страну и извучете, док неке скидате само тако што ћете их извући.
5. Када сте извадили сијалице, упоредите их са новим сијалицама да се увјерите да су те које Вама требају, јер постоје ДВОПОЛНЕ и ЈЕДНОПОЛНЕ сијалице.
6. Када сте се увјерили да је то сијалица која је Вама потребна, једноставно је вратите назад у свијетло/фар на истом принципу како сте извадили стару, покварену сијалицу.

Овај поступак односи се на халогене сијалице. Што се тиче Хепон сијалица поступак је доста другачији, јер је за замјену неких сијалица потребно чак и скидати браник.

Надам се да сам некоме помогао овим чланком. Уживајте у вожњи Вашег аутомобила!

НИКОЛА ВУЈОШЕВИЋ III-7

Возила за одређени буџет

Свако је у животу бар једном пожелио да купи неки добар аутомобил, брз, поуздан, нов, али и лијеп на око. Међутим, када се купује аутомобил, морамо узети у обзир финансијске могућности, али и потребе. Неколико аутомобила је за свачији буџет.

јефтин за одржавање.

Година производње : 2003 - 2008.

WOLKSWAGEN GOLF 5 – TUNED
ЦИЈЕНА – 3.000€ - 6.000€

АУТОМОБИЛИ ЗА НИЖИ БУЏЕТ

WOLKSWAGEN GOLF 5

Аутомобил који је створен за све, наине прије свега поуздан аутомобил, посједује одређени комфор и могућност за његово уређивање и мијењање карактеристика са којим се може добити један лијепо сређен аутомобил који одмах изгледа као скуп. Његове предности су: јефтини дјелови, добар је за град и дужа путовања и

Мотор - 1.4, 1.6, 1.9 ТДИ, 2.0
Снага – од 55кв (75кс) до 110кв (150кс)
Потрошња – око 5-7Л/100км (све зависи до мотора)
Тип – хечбек
Погон – предњи
Мјењач – мануелни/аутоматски

WOLKSWAGEN POLO

Један је од најпопуларнијих аутомобила у својој класи, посебно када је ријеч о возилима за нижи буџет. Његова главна предност је мала потрошња горива и компатибилност димензија. Веома је практичан за градску вожњу и лако је паркира, што је посебно корисно у гужвама.

Година производње : 2001 - 2009.
Мотор - 1.2, 1.4 (бензин), 1.4 (дизел)
Снага – од 44кв (60кс) до 59кв (80кс)
Потрошња – око 4-6Л/100км
Тип – хечбек
Погон – предњи
Мјењач – мануелни

WOLKSWAGEN POLO
ЦИЈЕНА – 2.500€ - 5.500€

TOYOTA YARIS

Један је од најпознатијих малих аутомобила, посебно када је ријеч о возилима за ниски буџет. Овај модел је специфичан због своје изузетне поузданости и дугог вијека трајања. Захваљујући компактним димензијама веома је погодан за градску вожњу и лако паркирање. Највећа предност је мала потрошња горива и такође сама Тоуота је позната по ниским трошковима одржавања и ријетким кваровима.

Година производње : 1999 - 2005.
Мотор - 1.0, 1.3 (бензин)

Снага – од 50кв (68кс) до 63кв (86кс)
Потрошња – око 5-6.5Л/100км
Тип – хечбек
Погон – предњи
Мјењач – мануелни

TOYOTA YARIS
ЦИЈЕНА – 3.000€ - 5.000€

BMW СЕРИЈА 3 (E46)

Мислио сам и на љубитеље задњег погона и мало озбиљнијег аутомобила по питању изгледа. Прави спортски аутомобил! Иако је старији модел , и даље пружа осјећај луксуза и уживања у вожњи. Једна од главних предности БМВ-а Е46 је снажан мотор и задњи погон, што омогућава врло добре перформансе и стабилно понашање на цести.

Година производње : 1998 - 2006.
Мотор - 1.8, 2.0, 2.5, 3.0
Снага – од 85кв (115кс) до 170кв (231кс)
Потрошња – око 6-9Л/100км
Тип – лимузина / купе
Погон – задњи
Мјењач – мануелни / аутоматски

BMW СЕРИЈА 3 – E46
ЦИЈЕНА – 2.500€ - 6.500€

О посјети фабрици лежајева

Након завршене наставне цјелине о лежајевима из предмета Машински елементи, 20. 03. 2026. посјетили смо фабрику лежајева у Котору. Са нама су били наши професори **Дабовић Зефа** и **Чавић Гордана**. Циљ посјете је био да ми, ученици бродомашинског смјера, практично упознамо процес производње лежајева и њихову примјену у индустрији, са посебним освртом на примјену у бродским машинама.

По доласку у фабрику, дочекао нас је директор, који је одржао кратку презентацију о раду фабрике, њеним производним процесима и значају лежајева у машинској индустрији. Након тога смо обишли производни погон. Током обиласка имали смо прилику да видимо комплетан процес производње лежајева- од сјечења материјала, преко обрада, монтаже и завршне контроле готовог производа, до паковања.

Посебно је истакнуто да фабрика Даидо Метал из Котора највећим дијелом производи лежајеве за аутомобилску индустрију, али да њихове фабрике производе и лежајеве за бродове. Били смо врло заинтересовани за процес производње, па смо постављали разна питања о детаљима тог процеса. Посебно нас је интересовало зашто се у завршној фази користе бијеле рукавице. Објашњено нам је да додир голим рукама оставља трагове влаге, соли и масноћа, који могу изазвати локалну корозију и оштетити површину прецизних дјелова. На бијелој боји се одмах види нечистоћа, уље, метална прашина. Бијела боја се у индустрији

често користи као симбол чисте зоне (цлеан хандлинг). Ово је јако важно, јер мала нечистоћа може утицати на квалитет и трајност, нарочито код лежајева.

Реализацијом ове посјете смо :

- разумјели комплетан процес производње лежајева
- уочили значај квалитета и чистоће у производњи
- повезали теоријска знања са праксом
- разумјели утицај корозије и значај заштите материјала
- развили интересовање за струку и будући позив

Посјета фабрици лежајева била је веома успјешна и едукативна. Кроз непосредно искуство смо видјели реалну примјену наставног градива и значај прецизности у машинској индустрији.

Посјета је допринијела бољем разумијевању градива и нашој мотивацији за даље учење .

ВУК ЧЕЈОВИЋ II-2

У СПОРТСКОМ ДУХУ

Јована Милић, ученица IV-5 одјељења смјера Здравствени техничар, истиче се као примјер изузетне посвећености, рада и успјеха, како у школи, тако и ван ње. Током посљедње двије године остварила је одличан успјех са просјеком 5.0, потврђујући своју одговорност, упорност и љубав према учењу.

Поред школских обавеза, Јована је и репрезентативка Црне Горе у каратеу, гдје постиже запажене резултате на међународној сцени. Од јануара ове године освојила је низ значајних признања: сребрну медаљу на Балканском првенству у појединачној конкуренцији у катама за сениоре, бронзану медаљу на Европском првенству за кадете, јуниоре и млађе сениоре, као и златну медаљу на државном првенству у ката тиму. У исто вријеме, на истом првенству освојила је и бронзану медаљу у индивидуалној конкуренцији.

Иза ових резултата стоји огроман труд, дисциплина и љубав према спорту, али и способност да се успјешно ускладе школске и спортске обавезе. Јована није само врхунска ученица и спортисткиња, већ и изузетна особа – ведра, одговорна и увијек спремна да помогне другима. Као другарица, позната је по својој искрености и подршци, због чега је омиљена међу вршњацима.

Јована Милић је прави примјер како се радом, талентом и добрим карактером могу постићи изванредни резултати, и понос је свог одјељења, школе и државе.

Петар Ковачевић, ученик IV-1 одјељења, од малих ногу је показивао интересовање за спорт. Како то обично бива, уз неколико старијих дјечака из комшилука креће на рукомет.

Своје прве рукометне кораке прави у РК Морнар 7 из Бара чији је данас члан. У млађим категоријама са својом генерацијом остварује завидне успјехе, а највише се истичу двије узастопне титуле првака Црне Горе у кадетској конкуренцији, док сада већ приводи крају своју трећу сениорску сезону. Истиче да посебну захвалност дугује својим тренерима, али такође и наставницима и професорима физичког васпитања који су имали врло битну улогу у његовом спортском усмјерењу.

Са својим саиграчима у предходним годинама нашој школи је донио титулу првака Црне Горе у школском рукомету.

Треба истаћи да је дугогодишњи члан свих млађих репрезентативних селекција, а бранећи боје наше земље наступао је на Медитеранским играма, као и на европском првенству за играче

до 17 година, као и за играче до 19 година.

Истиче да му је сан да једног дана обуче и дрес сениорске репрезентације.

АКТИВ ЗА ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ

БРЖЕ, ВИШЕ, ЈАЧЕ...

Ученица трећег разреда наше школе, **Анђела Ђурановић**, издваја се као млада, амбициозна и успјешна спортисткиња. Издваја се у свим атлетским дисциплинама, а то говори и сам њен успјех.

Учесница је великог броја спортских догађаја, а имала је прилику да свој таленат прикаже као члан репрезентације Црне Горе. Учествовала је у такмичењима међународних и европских размјера:

„Балканско првенство“, „Игре малих земаља Европе“, „Европско екипно првенство“, „Европски фестивал младих“

На првенству Црне Горе за млађе јуниорке освојила је три златне и двије сребрне медаље. Анђела је показала своју спремност и вјештину освојивши шест великих златних медаља. Проглашена је за најбољу такмичарку митинга на Трофеју Црне Горе, освојивши и ту златну медаљу.

Такмичења балканских размјера су Анђели донијела много успјеха. Ређала је златне медаље у Требињу, Дубровнику и Београду. Пред Анђелом је велика сезона пуна нових изазова и циљева.

ДАНКА ЛОНЧИНА III-4

Прољећни крос

Дана 8. априла 2026. године одржан је традиционални Прољећни крос у којем су учествовали ученици наше школе, као и велики број ученика нижих разреда. По лијепом времену и у доброј атмосфери, ученици су показали изузетну спремност, спортски дух и фер-плеј понашање.

Такмичење је организовано по разредима, а најуспјешнији ученици награђени су медаљама.

Постигнути резултати:

Дјевојчице I разред:

1. мјесто **Ања Новаковић** (I-4)

2. мјесто **Нађа Станишић** (I-4)

Дјевојчице II разред:

3. мјесто **Тијана Гвозденовић** (II-5)

Дјечаци I разред:

3. мјесто **Милован Мишељић** (I-3)

Дјечаци II разред:

1. мјесто **Вукашин Савичић** (II-3)

Дјечаци III разред:

1. мјесто **Петар Вујачић** (III-3)

Сви учесници заслужују похвале за труд и учешће, а посебно награђени ученици који су остварили запажене резултате. Овај догађај још једном је показао колико је физичка активност важна за здравље и дружење међу ученицима.

Радујемо се наредним спортским активностима и новим успјесима наших ђака.

ЕМА ДЕРВОВИЋ II-5

Прерано за свет, али тачно на време за њих

Да ли се љубав мјери трајањем или снагом? Ако се мјери трајањем, да ли је истина да свака љубав траје онолико колико заслужује?

А ако се мјери снагом, да ли је то снага неодустајања?

Или љубав не треба мјерити? Треба је, једноставно, живјети - као што то раде Јарослава и Иван из IV-1... Онако како их види другарица из одјељења.

Прерано за свет, али тачно на време за њих

Постоје приче које почну тихо, готово неприметно, као да се ништа важно не дешава. А онда, годинама касније, схватиш да си управо сведочио нечему јединственом.

Ово није прича о савршеном тренутку. Ово је прича о љубави која је почела много пре него што је време имало прилику да јој постави границе.

Ради се о двоје младих људи. Она долази из Украјине, он из Белорусије. Упознали су се давно, у годинама кад се све чини једноставним, а ништа још нема своје име. Упознали су се сасвим случајно, у тренутку који тада није носио никакво посебно значење. Она је дошла код њега кући са другарицом, девојком његовог брата, и у том доласку није било ничега што би наговештавало

да ће управо ту почети прича која ће трајати. Он искрено признаје да у почетку није имао никаква очекивања. У његовим очима она је била неко ко припада другом свету. Управо због тога није ни помислио да би између њих могло да се догоди нешто више.

Али живот ретко пита за процене које правимо на први поглед. Већ после неколико дана, оно што је почело као обично познанство почело је да мења облик. Није било наглих преокрета ни великих речи, већ се нешто тихо, неприметно, увлачило у њихове разговоре и начин на који су почели да се разумеју без много објашњавања. И пре него што су тога постали свесни, граница између пријатељства и нечег дубљег почела је да нестаје.

Један од тренутака који су им остали у сећању био је сасвим једноставан. Заједно су кренули до продавнице њеним мотором, а у повратку је возио он. Ништа у том дану није деловало посебно, а ипак такви тренуци су постали почетак нечега што се касније памти као судбина.

После само недељу дана пријатељства, обоје су схватили да се нешто променило и да то више није само пријатељство. Без великих речи, направили су корак који их је одвео у везу која је почела да расте сама од себе.

Нису били поштеђени изазова. Удаљеност и обавезе стајале су између њих, али су увек пронашли начин да остану заједно, чак и када то није било лако. Временом су научили да је њихова снага у разговору, разумевању и искрености. И док су једни у њиховој вези видели нешто лепо, искрено и готово чаробно, други су их посматрали са сумњом и осудом, сматрајући да је све то прерано и да неће трајати. Остали су доследни себи. Нису објашњавали, нису доказивали, само су наставили да живе своју причу.

Данас кажу да њихова веза није савршена, али јесте стварна. Заснива се на разумевању,

поштовању и чињеници да су, упркос свему, остали заједно и научили да функционишу као једно. Своју љубав описују као јин и јанг, две стране које чине целину.

Иван:

- Идеална веза је 40/60, гдје свако покушава да буде 60.
- Подрика је једна од основних ствари у вези.
- Треба слушати свог партнера, покушати да га схватиш и прихватиш какав јесте.
- Кад смо заједно, све је весело и лако.

Јарослава:

- Рецепт за трајање? Нема неке посебне тајне. Једноставно се не свађамо, причамо о свему и увијек нам је љепше кад смо заједно.
- Мало ми смета што стално прича о аутима. Већ знам више него што сам икад планирала.
- Учимо једно од другог: он мене стрпљењу и смирености, а ја њега подршци и организацији.
- Љубав је као сунце, без ње се не може живјети.

Треба им веровати. И пожелети да њихових (како Иван каже): „пет најсрећнијих година“ буду само почетак...

МИЛИЦА ЂОКИЋ IV-1

Нада Зарубица III-5

Милица Ђокић IV-1

Јана Боброва I-6

Данка Лончина III-4

Лидерова галерија

Јана Боброва I-6

Посјета школском броду „Јадран“

Дана 7. и 8. априла, као ученици четврте године смјерова Наутички техничар и Бродомашински техничар, имали смо прилику да посјетимо школски брод „Јадран“ Морнарице Црне Горе и на њему обавимо праксу. Са нама у пратњи су били наши професори стручних предмета **Мирко Брзић** и **Ђорђе Јуковић**, и одјељењске старјешине **Зефа Дабовић (IV-2)** и **Ана Мијовић (IV-3)**. За мене је ово било једно од најљепших и најкориснијих искустава током школовања, јер смо много тога што смо до тада учили из књига и на часовима могли да доживимо и примијенимо у пракси.

На брод смо се укрцали ујутро, након чега смо се смјестили и имали поздрав команданта, брифинг и сигурносне упуте. Одмах се осјетило да на броду постоји посебан ред и дисциплина, јер свако мора да зна своје обавезе и да их извршава на вријеме. Послије припреме брода за пловидбу улиједило је испловљење и маневрисање у луци, гдје смо имали прилику да учествујемо у раду на прамчаном и крменом везу. То ми је било посебно занимљиво, јер се тада најбоље види колико је важна добра комуникација и тимски рад на броду.

Рута наше пловидбе била је од Луке Бар према уласку у Боку Которску. Током пловидбе смо уживали у погледу на обалу и острво Мамула. Посебан и веома емотиван тренутак био је када је брод сиреном одао почаст члановима морнарице који су преминули. Тај тренутак је на све нас оставио јак утисак и показао нам да поморска професија, осим рада и дисциплине, носи и велико поштовање према људима и традицији. Након тога смо се вратили према ували Бигова, гдје смо се усидрили пред сумрак. Ту смо провели ноћ на сидру, а ујутро смо наставили пловидбу из увале Бигова назад према Луци Бар, гдје се наше крстарење завршило.

Током пловидбе били смо распоређени у

гвардије на мосту, ми као наутичари, и у машини – ученици смјера Бродомашински техничар, а дужности су се мијењале у смјенама. Радили смо у различитим терминима, чак и током ноћи, што нам је показало како изгледа прави живот поморца. Морали смо да одржавамо чистоћу, послужујемо оброке, перемо суђе и сређујемо простор, баш као што се то и ради на броду. Није све само пловидба и лијеп поглед на море, већ много рада, одговорности и обавеза.

Један од најзанимљивијих дјелова обуке била је противпожарна узбуна, гдје смо учили о противпожарним средствима на броду, распоредима за узбуну и поступцима гашења пожара. Такође смо имали и вјежбу „човјек у мору“,

гдје смо видјели колико брзо и правилно посада мора да реагује у таквој ситуацији. Ове вјежбе су ми показале да сигурност на броду мора увијек бити на првом мјесту и да нема мјеста за неозбиљност.

Поред тога, слушали смо предавање о историјату брода „Јадран“. Било је посебно лијепо бити на броду који има толику традицију и значај за наше поморство. Учили смо и о кормилу, дјеловању кормила, резервном кормиларењу, маневрисању бродом, сидрењу и раду на везу. Све су то ствари које смо раније учили у школи, али је потпуно другачији осјећај када их видиш и радиш на броду.

Посебан утисак на мене оставила је електронска

навигација. Имали смо прилику да се упознамо са радаром, AIS-ом, електронском картом, GPS-ом, брзиномјером и дубиномјером. Такође смо увече радили ноћну и астрономску навигацију, идентификовали небеска тијела, мјерили секстантом и учили како се одређује географска ширина помоћу Поларе. То је био један од тренутака када сам стварно осјетио колико је занимљив и посебан посао којим желим да се бавим.

Наравно, осим обавеза и праксе, било је и дружења. Провели смо вријеме на мало другачији начин него иначе. Били смо заједно у раду, обавезама, смјенама, оброцима и одмору. Мислим да нас је ово искуство још више повезало, јер смо заједно прошли кроз нешто што се не дешава сваки дан.

Ова посјета ми је остала у посебном сјећању, јер сам схватио да поморство није само теорија, већ начин живота. На броду се учи одговорност, дисциплина, тачност, поштовање старијих и сарадња са другима. Видио сам колико је важно да сваки члан посаде зна свој задатак, јер од тога зависи сигурност свих на броду.

На крају крстарења, након дизања сидра, поспремања веза и конопа, доручка, вјежбе напуштања брода и припреме за упловљење, завршили смо нашу праксу пуни утисака. Посјета броду „Јадран“ за мене је била незаборавно искуство и сигуран сам да ћу је дуго памтити. Помогла ми је да боље разумијем занимање за које се школујем и да још више заволим море, бродове и наутичку струку.

МИЛОШ ВУКЧЕВИЋ IV-3

ЗАБАВНА СТРАНА

„ Дијете може одраслог да научи три ствари: да буде срећан без разлога, да увијек нађе нешто да ради и да се бори свим снагама за оно што жели.“ (Пауло Коелњо)

Али, до дјетета треба одрасти. Понекад- бавећи се оним што дјеца воле.

Једна од њихових омиљених активности су брзалице које развијају концентрацију и вјежбају дикцију. Вјежбајте и ви!

1. Јеси ли ти то ту? Јеси ли то ту ти? Јеси ли ту то ти?
2. Поп копа прокоп, кроз прокоп копа поп.
3. Миш уз пушку, миш низ пушку.
4. Цврчи, цврчи, цврчак; трчи, трчи, трчак; Трчак трком трчи, црни цврчак цврчи.
5. Четири чавчића на чунчићу чучећи цијучу.
6. Каменчићем ћеш ме, каменчићем ћу те!
7. Јаворов јарам, јаворова ралица, рало дрво јаворово.
8. Петар Петру плете петљу, а то значи да је сјео, да три дана није јео, да се Петар страшно смео, док је Петру петљу плео. Док је петљу испетљао, сав се у њу запетљао.
9. Краљ Карло и краљица Клара су крали кларинет.
10. Проши(ј) конац кроз покровац!
11. Шаш деветерошаш, како се раздеветорошашо!
12. Котао крпа котлокрпа испред котлокрпине куће.
13. На кантару катран, кантар мјери катран.
14. Прокицошио ли си ми се, сине?
15. Раскисјелише ли ти се опанци?
16. Ја прођох покрај злокотлокрпове куће, гдје злокотлокрп котле крпи, а злокотлокрповица ручак кува; око њих триста и троје злокотлокрпчаци.

ПРИРЕДИЛА: СТАША БОШКОВИЋ III-5

Ајнштајн нас својом Општом теоријом релативности учи да вријеме тече спорије у јачем гравитационом пољу.

Ајнштајн нас својом Специјалном теоријом релативности учи да вријеме тече спорије што се брже крећемо кроз простор.

Изражавамо велику сумњу да би и сам Ајнштајн могао да објасни **шта би се десило уколико бисмо се сутра пробудили уз овакве часовнике.**

БРАНКО МАТИЋ, ПРОФ.

НАГРАЂЕНИ УЧЕНИЦИ шк. 2025/2026. г.			
БР.	КАТЕГОРИЈА	ПРЕЗИМЕ И ИМЕ УЧЕНИКА	РАЗРЕД И ОДЈЕЉЕЊЕ
I	Ђак генерације	Кујовић Ема	4-5
		Иванчевић Богдан	4-4
II	Најбољи ученици по образовним програмима		
1.	Здравствени техничар	Кујовић Ема	4-5
2.	Фармацеутски техничар	Зарубица Нада	3-5
3.	Наутички техничар	Лазарев Лука	2-3
		Влаховић Немања	2-3
		Мартиновић Матија	1-3
4.	Бродомашински техничар	Чејовић Вук	2-2
5.	Техничар за шпедицију, царину и организацију транспорта	Иванчевић Богдан	4-4
		Станишић Нађа	1-4
6.	Ветеринарски техничар	Бугрова Анна	4-1
7.	Агротехничар	Цековић Исидора	3-1
8.	Аутомеханичар	Вујошевић Никола	3-7
9.	Пекар	Косовић Андреа	1-7
10.	Фризер	Хизниченко Катарина	2-6
11.	Пољопривредни произвођач	Крсмановић Јелена	1-6
III	ДРЖАВНО ТАКМИЧЕЊЕ ИЗ ЦСБХЈ И КЊИЖЕВНОСТИ	Трећа награда на Државном такмичењу средњих школа 2026. г. у категорији трећег и четвртог разреда из црногорског - српског, босанског, хрватског језика и књижевности	
		ЗАРУБИЦА НАДА	3-5
IV	Школски литерарни конкурс поводом 23. априла, Дана књиге и ауторских права	Зарубица Нада – 1. мјесто Мрдак Матеа – 2. мјесто Хаџибеговић Хана – 3. мјесто	3-5 3-5 1-5
	Општински литерарни конкурс на тему: „Живот без филтера“	Станишић Нађа – 2. мјесто Хаџибеговић Хана – специјална награда	1-4 1-5
	Литерарни конкурс Црвеног крста Бар на тему: „И најмање свијетло разбија таму“	Вучићевић Јована – 3. мјесто	2-5
	Ликовни конкурс Црвеног крста Бар на тему: „Кап крви - море живота“	Боковац Кристина – 1. мјесто	2-5
V	Ваннаставне активности	Бошковић Сташа Ђурђевић Ања	3-5 3-5
VI	Најбољи спортисти	Милић Јована Ковачевић Петар	4-5 4-1
VII	Најактивнији читалац школске библиотеке у школској 2025/2026. години	Дакић Тајана	2-1
VIII	МЛАДИ ЕКО-РЕПОРТЕРИ Прворангиран рад у категорији видео радова (15–19 година) „Рецепт за опстанак“	Ибришимовић Далија	1-5
		Демировић Лејла	1-5
		Ђерић Кана	1-5
IX	Ученици без изостанака	Међедовић Лејла	1-5
		Шалтић Јозефина	3-6

ЈУ Средња стручна школа - Бар

адреса: Бјелиши бб, 85000 Бар
телефон: 030-302-785; 030-302-784; 030-311-701
e-mail: lider-sp@t-com.me; skola@polj-br.edu.me
www.poljoprivrednaskola-bar.me

2026. година

